

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

(20-30 років XX століття)

Навчальний посібник

Дніпро – 2025

Міністерство освіти і науки України
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара
Факультет української й іноземної філології та мистецтвознавства
Кафедра української літератури

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

(20-30 років XX століття)

Навчальний посібник

Дніпро – 2025

УДК 821.161.2.09"192/193"(075)

I-90

*Рекомендовано до друку на засіданні вченої ради
факультету української й іноземної філології та мистецтвознавства
Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара
(протокол № 7 від 28 січня 2025 року)*

Рецензенти:

Шаф О.В. – доктор філологічних наук, професор, професор кафедри української літератури Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара;

Ляшенко І. С. – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри філософії та українознавства Українського державного університету науки і технологій.

I-90 Історія української літератури (20-30-х років XX століття):
навчальний посібник / укл.: О.В. Гонюк. Дніпро, 2025. 60 с.

Наведено відповідно до робочої навчальної програми інструктивно-методичні матеріали для практичної та самостійної роботи здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, які навчаються за освітніми програмами «Українська мова та література» (спеціальність 035.01 Філологія (українська мова та література) та «Середня освіта: українська мова та література» (спеціальність 014.01 Середня освіта (українська мова та література) денної та заочної форм навчання. Видання включає опорний конспект лекцій, індивідуальні семестрові завдання, методичні рекомендації, вказівки для підготовки до практичних занять, рекомендації щодо опрацювання фахової літератури, завдання поточного та семестрового контролю.

Для здобувачів вищої освіти за першим (бакалаврським) рівнем факультету української й іноземної філології та мистецтвознавства Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара.

Видано власним коштом

УДК 821.161.2.09"192/193"(075)

© Гонюк О.В. (укл.), 2025

ЗМІСТ

Передмова	4
I. Опорний конспект лекцій.....	5
II. Програма практичних занять.....	28
III. Тексти для обов’язкового прочитання.....	43
IV. Рекомендації щодо підготовки до самостійного опрацювання матеріалу для денної та заочної форм навчання.....	45
V. Питання для самоперевірки після засвоєння курсу «Історія української літератури 20-30-х років XX століття».....	46
VI. Теми презентацій для здобувачів освіти денної та заочної форм навчання.....	47
VII. Питання семестрового контролю	49
VIII. Бібліографічний опис.....	53
Додаток: схеми аналізу художніх творів.....	58

ПЕРЕДМОВА

У межах курсу “Історія української літератури (20-30 рр. XX ст.)” студенти знайомляться із зародженням і розвитком полісемії творчих методів і стилів, активними пошуками шляхів розвитку української літератури, своєрідними ознаками українського модернізму, переорієнтацією з позитивістських критеріїв на естетичні, на іманентну основу мистецтва, спробою врівноваження критеріїв Краси та Правди на засадах урахування специфіки національного мистецтва, літературними маніфестами, памфлетами і полеміками цього періоду.

Поглиблено вивчається творчість представників Розстріляного відродження (Червоного ренесансу), а також тих письменників, доробок яких був певний час несправедливо забутий, зокрема поезія В. Свідзінського, Б.-І. Антонича, М. Йогансена, проза А. Любченка, К. Гриневичевої, Б.Антоненка-Давидовича, Д. Гуменної та ін. Досліджуються причини антихудожніх тенденцій в літературі за часів естетики соцреалізму.

I. ОПОРНИЙ КОНСЕКТ ЛЕКЦІЙ

Своєрідні ознаки української поезії 20-30-х рр. XX ст. Тенденції розвитку. Розмаїття жанрово-стильових форм. Зв'язок і конфронтація з тенденціями дореволюційної доби.

Мінілексикон: авангардизм, соціальний романтизм, тенденція до колективістичності, пролеткультівський космізм, філософський символізм, догматична уніфікація.

На рубежі XIX - XX ст. стає очевидною криза реалізму, насамперед його натуралістичних модифікацій, що орієнтувалися на формулу відображення життя у формах самого життя.

Ситуація в українській поезії складається дуже своєрідно. Очевидним було її відставання від європейської у формальних пошуках та за ступенем суб'єктивації світу. Певний час була затримка розвитку, викликана Першою світовою війною, а далі – вибухове піднесення в революційні роки. Усе це зумовило неповторне явище: співіснування цілого “віяла” поетичних напрямків та естетичних теорій, які в європейській поезії розвивалися триваліше, послідовніше, виростаючи один з одного, або одне одного заперечуючи.

Українська лірика пожовтневого п'ятнадцятиліття вражає нечуваним розмаїттям жанрово-стильових тенденцій, дивовижним багатством віршованих форм, стрімким розширенням тематичних меж тогочасної літератури, розвитком зображально-виражальних можливостей, сповідуваних різними творчими угрупованнями.

Тут і сміливі художні експерименти авангардистів і внутрішня дисципліна поетичного мислення “неокласиків”, і пристрасний пафос соціальних романтиків, і глибоке осягнення дійсності поезією реалістичного звучання.

Культура і мистецтво цього періоду мали ознаки як спадковості щодо попереднього, дореволюційного етапу, так і протистояння йому, його заперечення. Певна річ, обидва ці виміри виявилися не безпосередньо, не в чіткій розмежованості, а в складній діалектичній взаємодії.

Найгучніше заявленою була тенденція до колективістичності. І не лише щодо вибору об'єкта зображення, а як наявність у способі художньої творчості групової анонімності, масовості. Наслідками цього стали антиіндивідуалізм і антипсихологізм у різних формах мистецтва. В індивідуальній творчості вбачали гріх буржуазного індивідуалізму й егоїзму. Багато українських письменників розуміли небезпечність такої позиції.

В українській літературі цього періоду заявила про себе потужна стильова течія, яку дослідники не без підстав окреслювали як неоромантизм, який був генетично пов'язаний з імпресіонізмом (В. Чумак, ранній М. Ірчан), “червоним” символізмом (Г. Михайличенко), імажинізмом (В. Сосюра); певний резонанс знаходив він і в таких індивідуальних стилях, як філософський символізм і музичний “кларнетизм” (термін Ю. Лавріненка) П. Тичини, Ю. Яновського, як фантазійний експресіонізм Т. Осьмачки.

Ефективним засобом уніфікації літературного життя й постійного контролю над ним стало створення Спілки радянських письменників. Проте українська література залишалася хоч і покаліченим та скутим, але живим організмом.

Західноукраїнська поезія 20-30-х років XX століття

Мінілексикон: Січові Стрільці, символістська романтика, гіперболізація, версифікація, персоніфікація, заангажованість.

Західноукраїнська та емігрантська поезія міжвоєнного двадцятиліття - ще не освоєний фрагмент української культури.

Поезія Західної України та тодішньої еміграції, що зосереджувалась головним чином у Празі та Варшаві, не могла замінити Розстріляного відродження в Україні, але вона в міру сил і можливостей розвивала течії, які були там припинені під тиском репресивного режиму.

Логічним буде розпочати з літературної групи „Митуса”, яка виникла у Львові 1922 року і видавала журнал під такою ж назвою. Вона була першою літературною групою на західноукраїнських землях у повоєнні роки. До неї увійшли вчорашні Січові Стрільці Василь Бобинський, Олекса Бабій, Роман Купчинський, Микола Матіїв-Мельник, Юра Шкрумеляк, Іван Ірлявський. Боротьбу Січових Стрільців мало продовжити їхнє слово.

У стильовому плані „митусівці” були послідовниками „молодомузівців” - передовсім в орієнтації на символістську поезику з гіперболізацією ліричного героя і поетизацією страждання.

Перехідною ланкою між цими літературними групами - довоєнною і повоєнною - можна вважати журнал „Шляхи”, який виходив у Львові в 1915-1918 роках і об’єднував учорашніх членів «Молодої Музи» (Петра Карманського, Василя Пачовського, Степана Чарнецького, Михайла Яцківа), а також завтрашніх «митусівців». «Шляхи» не мали твердої естетичної платформи, група ж «Митуса» таку платформу виробляла, про що свідчить стаття Бобринського « Від символізму - на нові шляхи», що друкувалась у перших трьох номерах журналу «Митуса». Власне естетичні засади цієї групи були чи не найбільш споріднені з програмними принципами київської групи поетів-символістів «Музагет», до якої входили Павло Тичина, Яків Савченко, Дмитро Загул та ін.

Таким чином, є підстави говорити про два джерела «Митуси» - «Молоду Музу» та «Музагет».

Течія символізму, яка була найбільш близькою «митусівцям» (символістською поезикою пронизані твори Василя Бобинського, Олеся Бабія, Романа Купчинського, Миколи Матіїва-Мельника цього періоду), мабуть, вичерпує себе на галицькому терені групою «Митуса».

Поступово почався процес розмежування, продиктований причинами і світоглядного, й естетичного характеру. Представники «стрілецького» напрямку після розпаду групи «Митуса» гуртувалися навколо видавництва «Червона

калина». Найяскравіші члени групи – В.Бобинський, О. Бабій, Р. Купчинський. У всіх трьох немало спільного, зокрема прихильність до символізму, проте поезія кожного з них має свої особливості.

В. Бобинський прагнув переплавити у своєму стилі витонченість версифікації європейських поетів з українською фольклорною символікою, передати тонкі порухи підсвідомості; О. Бабій був радше поетом споглядально-рефлексивного плану, чиї вірші торкаються проблем людської цивілізації, життя і смерті, таємниці буття, у його творах зустрічається досить точна й несподівана метафора; Роман Купчинський любив персоніфікувати природу, психологізувати пейзаж, матеріалізувати через природні явища власний психологічний стан, досягаючи в пейзажі філософських узагальнень.

Стрілецька поезія стала не тільки і, може, не стільки фактом історії української літератури, скільки фактором пробудження національної свідомості, державницьких змагань народу. Як літературне явище вона стала ***перехідною ланкою між символізмом початку століття і новим поколінням поетів, які виступили на початку 30-х років.***

У середині 30-х років сформувались такі спілки: група, що об'єднувалась навколо „Вісника” у Львові; група тижневика „Ми” у Варшаві; група тижневика „Назустріч” у Львові; група „Танк” у Варшаві. Це не були організації з програмними документами і реєстром членів, часто поети входили до двох груп водночас (наприклад. Є. Маланюк, Л. Мосендз, О. Теліга, Олег Ольжич входили до групи „Вісник” і „Танк”).

У 1929 році створилась група „Листопад”, але вона швидко розпалась, і частина її учасників об'єдналась навколо журналу „Дажбог” (його редактором був Б.-І. Антонич, а потім Б. Кравців, який перетворив його на суто політичний орган).

„Дажбог” - літературно-мистецький місячник (з 1935 року двотижневик), „літературний журнал молодих”. Свою програму редакція представила у „Слові до читачів”, підтверджуючи вірність національній ідеї без надмірного

фанатизму. Неважко помітити, що програмні засади групи включають принципи не тільки широкі, а й взаємно протилежні.

У 1929 році було проголошено створення літературно-мистецької групи „Танк”, до неї увійшли поети, що жили у Варшаві (Є. Маланюк, Н. Лівницька-Холодна), Ю. Липа. „Танк” виник як результат полеміки творчої молоді в еміграції з Д. Донцовим, схильним до нав'язування національної заангажованості та недооцінки естетичних якостей художніх творів, підпорядкування творчості ідейній доктрині. Накреслюючи перед собою мету формування „державницької літератури”, орієнтуючись на синтез „героїзму, господарності, волі”, „танківці” намагались відстояти творчу автономію національного митця, не відмежованого і від своїх громадських обов'язків. Про це мовилося у виданні „Статті про „Танк” (1929 рік)”, де містився програмовий „Лист до літераторів” Ю. Липи і стаття „Група „Танк” Є. Маланюка. У тому ж році угруповання розпалось, але ідеї його реалізували часопис „Ми” і тижневик „Назустріч”, найактивнішими авторами якого були Б.-І. Антонич, В. Гаврилюк і С. Гординський.

Отже, як висловився свого часу Б.-І. Антонич, „західноукраїнська поезія 20-30-х років відтворила свій час, сповнений катаклізмів і тривоги. Автори її розлетілися по далеких світах, взявши з собою тугу за рідною землею і надію на повернення. Більшість з них повертається уже лише своїми іменами і творами, їхня творчість відновлює обірвану нитку безперервного літературного процесу в Україні, утверджує ту істину, що кожна гілка української літератури є кроною її вічнозеленого дерева, є калиновим мостом над рікою часу”.

Розвиток української драматургії в 20-30-х рр. ХХ ст.

“Психологічний” та “експериментальний” театр. Традиції і новаторство.

Мінілексикон: “театр дії”, революційний гуманізм, антиутопія, фантастична п'єса, кіноповість.

Професійний театр 20-30-х років ХХ століття розвивався у двох напрямках, які умовно можна назвати “психологічним” та “експериментальним” театром.

“Психологічний” напрям пов'язаний з театром ім. І.Франка, керованим Г.Юрою. “Експериментальний” тип театру - це насамперед пошуки “Березолу”, керівник якого, Лесь Курбас, намагався створити так званий “театр дії”, “рефлексологічний” театр, який, на відміну від театру “психологічного”, спирався на активну позицію глядача і був здатний втілювати найскладніші речі світового, насамперед західноєвропейського репертуару. Реформатор театру розірвав рамки певного провінціалізму, що й на початку ХХ століття був властивий українській сцені, вивів українське театральне мистецтво на широку світову арену. Згадаємо лише один факт: макети мистецького об'єднання “Березіль” - дітища Л.Курбаса - одержали медаль на світовій театральній виставці 1925 року в Парижі.

Треба сказати, що досить популярним був на Україні попередник “Березоля”, так званий “Молодий театр”, створений у 1916 році, який виголосив у своєму “маніфесті” про “поворот до Європи”, характерний на той час для всієї української духовної орієнтації, остаточний розрив з етнографічним реалізмом. Труппа, очолена Курбасом, прагнула утворити “рефлексологічний театр” - театр негайного впливу. Першою програмною режисерською роботою Курбаса стала вистава “Цар Едіп”. Головним на сцені було відчуття хаосу і темряви, а також тема пошуку сил у собі, щоб їм протистояти. При цьому Курбас повернув хоріві справді давньогрецьку роль - хор став відлунням переживань персонажів.

Геніальний український реформатор театру мріяв про організацію єдиної всеукраїнської театральної академії. Передбачав відкриття різних студій у ній: танцю, пантоміми, фізичної культури, декламації, відкриття бібліотеки світової

драматургії. З ідеї академії оформилося мистецьке об'єднання “Березіль”. Новий український репертуар в театрі “Березіль” був пов’язаний з драматургією М.Куліша. Театр Курбаса - Куліша був, по-перше, філософським, тобто охоплював трагізм нового життя, а по-друге, він був по-європейському національним. Тому й нависла над ним загроза бути знищеним.

Від Курбаса вимагали переглянути своє минуле, засудити діяльність ВАПЛІТЕ, Хвильового та Скрипника. Курбас відмовився. Закінчив своє життя геніальний режисер у таборі на Соловках.

Як бачимо, драматургія початкового періоду диктатури народжувалася не тільки з революційного агіттеатру, а й з тих тенденцій, що йшли безпосередньо від театру українського модерну, від драматургії “Лісової пісні” Лесі Українки, “По дорозі в казку” О.Олеся, “Над Дніпром” С.Черкасенка, п’єс В.Винниченка. Символістська драматургія О.Олеся, С.Черкасенка, ранніх Л.Мамонтова, І.Кочерги, попри всю свою еклектичність, створювала зразки пророцького мистецтва.

П’єсою М.Куліша “97” (1994 р.) починається те славне десятиріччя українського театру, яке трагічно завершується в 1933 році. Для театрального стилю епохи 20-х рр. була характерна не тільки чіткість у розташуванні соціальних конфліктів, а й органічне поєднання трагедії та іронії. Класичною трагікомедією ХХ ст. постає “Народний Малахій” (1927) М. Куліша - п’єса, у якій великою мірою відбилися антропософські погляди автора.

У драматургії 20-30-х рр. особливе місце посідає фантастична п’єса, що тяжіє до антиутопії. Це і “Син сови” (1923) Є.Кротевича, і “Марко в пеклі” (1927) М.Ірчана. Дещо іншу функцію виконує фантастика в “Думі про Британку” (1937) Ю.Яновського.

Час великих катаклізмів наклав відбиток і на історичну драматургію. Найпопулярнішими постатями у творах цієї тематики були Б.Хмельницький і Т.Г. Шевченко, яких було позбавлено реальної історичної конкретики та перетворено на символ національної історії у її “класовому” й зросійщеному

варіанті. Творчість Т.Шевченка позбавлялась загальнолюдського змісту, поет постав борцем із самодержавством.

Після розгрому “Березоля” запроваджений за “нового курсу” репертуар українського театру був направлений на агітаційну працю. Іван Микитенко (“Диктатура”, “Кадри”, “Соло на флейті”) та О.Корнійчук щороку писали п’єси до постанов ЦК ВКП(б), благонадійною і нагородженою виявилася п’єса І.Кочерги “Ярослав Мудрий”.

20-30-ті роки - це період народження професійної української драматургії, яка дала світові О.Довженка та відомий нам жанр кіноповісті.

У 1928 р. з’являється “Звенигора” О. Довженка, який вперше увів “розімкнутий” епічний сюжет із безліччю паралельних незавершених ліній. Герої фільмів О.Довженка - це символи, носії ідеальних якостей маси. На початку 30-х років кіно стає звуковим. Ключовою у творчості О.Довженка стала тема подолання смерті (для майстра характерне було міфологічне мислення, у міфі немає страху смерті, тому що час у ньому - категорія відносна, тому й людина може відчувати себе безсмертною), яка втілена у “Землі”. Історичний оптимізм - характерна риса міфологічного мислення, саме тому зміст “Землі” розкривається лише за умови її сприйняття в міфологічному вимірі, на побутовому рівні сюжет фільму більш ніж банальний.

Дискусія в українській літературі 1925-1928 рр.

Памфлети М.Хвильового.

Мінілексикон: ідеологічний критерій, гегемонія, “літературна дискусія”, інквізиторська машина, тоталітаризм, бароко, орнаменталізм, масовізм, дилетантство, “романтика вітаїзму”.

Серед провідних угруповань 20-30-х рр. ХХ ст. були “Плуг”, “Гарт”, “Ланка”, ВАПЛІТЕ та інші. Спочатку їхні стосунки можна було назвати творчим змаганням. Поступово зростала запеклість міжгрупової боротьби, у кінці 20-х, а

особливо на початку 30-х років вона почала набирати форми взаємних політичних доносів.

Причини затруєння літературної атмосфери:

1. Перенесення в літературу методів жорстокої політичної боротьби.
2. Абсолютизація ідеологічного критерію літературних творів.
3. Гегемонія комуністичної партії в усіх сферах життя.
4. Особисті амбіції окремих діячів, які намагалися компенсувати відсутність літературного обдарування політичним самоутвердженням.

Все це призвело до “літературної дискусії” 1925-1928 рр., яка завершилася розгромом тих її учасників, які з повагою ставилися до національних традицій, до культурної спадщини, відстоювали загальнолюдське начало в літературі.

Хвильовий жив 39 років, з них 22 роки дитинства й молодості пройшли в глухій українській провінції на Слобожанщині, дальші п'ять років забрала в нього перша світова війна і революція (1916-1920), останні чотири роки життя - “це була агонія боротьби із суспільною і духовною смертю в інквізиторській машині московського тоталітаризму (1929-1933), що завершилась його демонстративним, протестним самогубством 13 травня 1933 року. І тільки вісім років мав він на свою літературну працю, обмежувану цензурою і міновану провокацією могутньої Москви” (Лавріненко Ю.А. Розстріляне відродження: Антологія 1917-1933: Поезія - проза - драма - есе / Підготовка тексту, фахове редагування і передмова проф. Наєнка М.К. – К.: Вид. центр “Просвіта”, 2001.- С. 346).

За вісім років (1921-1929) Хвильовий став провідним новелістом, творцем власної літературної школи і власного стилю, організатором і головним ідейним речником українського відродження в УРСР. З 1925 року вплив його поширився на політику і одразу ж вийшов далеко за межі радянської України.

Дослідники відзначали (зокрема Дмитро Чижевський), що романтизм ХІХ ст. у великій мірі звернувся до бароко і відродив чимало барокових традицій. У

Хвильового, з точки зору Лавриненка, синтез романтизму і бароко виступив дуже яскраво: “А чи ж не живуть у творах і в особі Хвильового такі класичні характеристики барокового стилю і людини, як скомплікованість; етичне забарвлення, образ сильної, але підпорядкованої вищій силі людини; рухливість, динаміка; розуміння краси не тільки як “красивості”, а й як сили (сили стихій), включення в естетику й “неестетичного” (брутальний реалізм Хвильового); закохання в темі смерті; бажання зворушити, розбурхати, викликати сильне враження, занепокоїти (“хай живе дух неспокою!” Хвильового); гіпербола, любов до антитези; пристрасть до універсальності і всеохопності; поєднання захоплення зовнішнім і декоративним (орнаменталізм прози Хвильового) з виключною здібністю до погляду у “внутрішнє”, в самого себе; прагнення до взаємин із літературою світовою; нахил до великих планів та ідей (Колумб - людина бароко), і, нарешті, ідея національного відродження та потяг до героїчно-лицарського ідеалу громадського діяча”.

Усе своє життя Хвильовий виступав проти:

1. “Масовізму” та дилетантства в літературі.
2. Культивування хуторянства.
3. Засилля адміністративного стилю в літературі.

Хвильовий не зупинився на критиці, він створив конструктивну програму. “Європа чи Просвіта?” - так сформулював він свою думку, беззастережно обравши курс на “психологічну Європу” як на “грандіозну цивілізацію Гете, Дарвіна, Байрона...”. Хвильового приваблювала європейська інтелігентність, фаустівський дух творчої занепокоєності.

“Азіатський ренесанс” - це ще одна теза митця, який вважав, що надходить час відродження пригноблених раніше народів, починаючи від пробудженої Азії, яка вела боротьбу за незалежність. М. Хвильовий був романтиком, хоча у своїх творах ніколи не прикрашав життя. Він виступав за, так звану, “романтику вітаїзму”, мріючи, що скоро виникне мистецтво “розвинених інтелектуалів”. Зазначимо, що дискусія з літературної переросла в соціальну і національну.

Фатальну крапку в ній поставив Сталін. Хвильовий змушений був написати спокутувального листа, аби врятувати ВАПЛІТЕ. Але організацію все-таки закрили, а Хвильового звинуватили в прагненні відірвати українську літературу від російської. Почалися репресії.

Український футуризм. Творчість М.Семенка.

Мінілексикон: авангардизм, кубізм, епатаційна техніка, поезомалярство, деестетизація творчості.

Футуризм (*лат. futurum - майбутнє*) - один із напрямків авангардизму ХХ століття. Виник в Італії у 1909 році як альтернатива кубізму. Як відгалуження модернізму, він протиставився йому неприйняттям вічних цінностей, захоплювався акцентуванням „грубих” речей, екстраполюванням сучасного в майбутнє, намагався позбавитися „вантажу” будь-яких традицій, нібито зайвих при розбудові ні на що не схожої культури за останнім словом науки і техніки.

Головними елементами поезії, за твердженням Т. Марінетті, першого теоретика футуризму, проголошувалися хоробрість, сміливість та бунт, „натиск, лихоманне безсоння, гімнастичний крок, ляпас та узор кулака”. Ця настанова зумовлюється епатаційною „етикою” авангардизму, асоційованої з позамистецькою сферою - військовою - і трактувалась як підрозділ для штурму, атаки. Водночас футуризм приваблював своєрідною „красою”, охопленою стрімким рухом оновлення, суголоссям міського темпераменту, розширював зображально-виражальні можливості поетичного мовлення, уводячи в нього елементи прозаїзації, пафос, стенографування ліричних переживань, словотворчості тощо.

Виділяють три етапи стильової течії футуризму:

- кверофутуризм (предфутурнзм)-1914 - 1918;
- панфутуризм -1918 - 1927;
- „Нова генерація" - 1927 - 1930.

Перший етап футуризму був яскраво представлений у творчості **Михайла Семенка** (1892 - 1937), який був засновником українського футуризму і на початку його єдиним літературним представником.

Семенко ступив на сцену, освітлену читацькою увагою, будучи 21-літнім, у Києві, як представник модних тоді модерністів. У провідному модерністському журналі „Українська хата” (1909 - 1914) з’явилося кілька його віршів („Дарунок”, „Гріх”, „Моя квітка”). Це - меланхолійні медитації, переважно про любов, самотність, людські мрії й бажання. Панівні мотиви - невдоволеність земним життям і порив до духовного спокою. Поет шукає заспокоєння в природі і музиці. Як загрозу він сприймає місто: „Місто це, велике і страшне”.

До кінця 1913 року М. Семенко і художники Павло Ковтун та Василь Семенко об’єдналися і створили першу українську футуристичну групу. Усі троє взяли собі ексцентричні імена (Михайль, Базиль, Павль) і заснували друкарню „Кверо”.

Цікавою спробою поета було його намагання використовувати засоби інших мистецтв, зокрема малярства (*поезوماлярство*) у ліриці. Однак його принадував не синтез мистецтв як такий, а можливість вийти за межі поезії, розмити її береги, розчинити її у докільлі, у стихійних пошуках юрми, перейнятися ущипливою епатацією шляхетних смаків, підкресленою деестетизацією творчості, поглибленою в період панфутуризму.

Драма Семенка якнайповніше розкрилася в період панфутуризму, а особливо „Нової генерації”, коли запанувала „функціональна поезія”, перетворена на убоге римування компартійних агіток.

Водночас Семенко своєю творчістю переборював нігілістичні настанови авангардизму як індикатора творчого неблагополуччя літературного процесу, котрий своїм негативізмом відбивав ті глухі кути, куди потрапляли певні стильові течії і напрями початку XX століття.

Трагедія футуризму, закладена в його структурах, позначилася і на інших футуристичних угрупованнях: „Неоліфі”, створеному в 1920 році В.Гадзінським у Москві, ІНТЕБМОВСЕГІІ (Інтелектуальний блок молоді всеукраїнської генерації), заснованому у Львові в 1927 році, на творчості О. Влизька, В. Хмелика.

Традиції футуризму помітні у творчості сучасних неоавангардистів, котрих можна умовно назвати «неофутуристами», зважаючи на їхню помітну відмінність від попередників.

Майк Йогансен як представник революційно-романтичної течії в українській радянській літературі

Мінілексикон: фантазмагорія, фабульні прийоми, “хімерна проза”.

Народився у Харкові, у сім’ї вчителя німецької мови, котрий був нащадком шведського переселенця та дочки старобільського козака. Людина високої освіти, знавець мов. Критика часто називала його “ювеліром форми” (І.Дніпровський).

“Року 1918-го почав писати вірші українською мовою”, - згадував М.Йогансен. Віршам був властивий мотив мрійних “островів хмар”, щось на зразок “білих островів” раннього М. Рильського. Водночас він постійно відчував над собою фатальну тінь реальних фантазмагорій 30-х років: “Крила йому свистять залізні, Оливом повні потужні жили. Він летить - і пізні Птахи ховають голови під крила.”

А втім, великий життєлюб, він захоплювався розмаїттям довколишнього світу, жадібно вбирав у себе різноголосу енергію (“Ах життя моє дороге”).

Принциповий противник будь-яких регламентацій, Йогансен прагнув широти й свободи творчого самовиявлення, плекаючи віру в невідпинне оновлення дійсності й висувуючи на перше місце в цьому процесі активну, повноцінну особистість. Етапною після збірки “ Д’горі ” (1921) стала книжка

“Крокове коло” (1923), назва і зміст якої асоціюється з весняним оновленням землі, з піснями-веснянками, їх невловимим переходом від реального до поетично-ідеалізованого.

Поетична збірка “Ясен” (1929), що з’явилася після книжок “Революція” (1923) та “Доробок” (1924), виявила нову якість творчих пошуків М. Йогансена.

Поет великого міста, Йогансен уникав гіперболізованого урбанізму, притаманного, скажімо, панфутуристам. Про неприйняття їхньої естетичної платформи він заявив разом з М. Хвильовим та В. Сосюрою в “Універсалі”, яким відкривався альманах “Жовтень” (1921).

Рішуче виступаючи проти епігонського версифікаторства (В. Алешко) чи небезпечної прозаїзації поезії (В. Поліщук), М. Йогансен послідовно обстоював принципи милозвучності в ліриці, кохався в звукозаписах, створював звукові метафори (“Над виголом вулиць, Над тремтом трамваїв”, або ж “За водами - заводи”).

Пошуки гармонії традиційних і нових форм віршування позначилися майже на всьому поетичному доробку Йогансена.

Найбільш цікавим і органічним він виявився в пейзажній ліриці. Як і В. Сосюра, М. Йогансен звертався до вічних тем, зокрема теми любові, незважаючи на її тогочасну “буржуазність”. Інтимна лірика М. Йогансена розкриває любов як одну із основ духовного братства людини, наприклад, у вірші “Поетова весна”. Проте більшовицька критика дедалі частіше засуджувала особистісність лірики і ліриків як речників “ідеалізованого” методу в літературі.

Звертався Йогансен і до прози. Там, де його проза не цурається поетичної стихії, вона звучить природно, як, скажімо, “Подорож ученого доктора Леонардо і його майбутньої коханки Альчести в Слобожанську Швейцарію” (1930). Повість має гострий, віртуозно-складений сюжет і засвідчує прагнення автора запровадити в українській літературі нові жанрові різновиди, фабульні прийоми, зокрема запозичені із зарубіжної белетристики (Е. По, О. Генрі, Г. Уельса та інших письменників, яких Йогансен перекладав).

У його прозі наявне сміливе схрещення різних стильових начал, зародків умовно-алегоричної чи й “хімерної прози”, що згодом по-різному проявиться у творчості сучасних письменників В. Шевчука, В. Дрозда, В. Земляка.

Відомо, що М. Йогансен покладав великі надії на прозу, проте, якщо не брати до уваги прозових творів для дітей, його талант розкривався з найбільшою силою саме в поезії, яку він писав до кінця життя, обірваного хвилею репресій.

Поет, сатирик і пародист, позаїк, журналіст, літературний критик і публіцист, державний і громадський діяч, людина, що мала грандіозні організаторські здібності.

Життя і творчість В.Еллана-Блакитного

Мінілексикон: філософія непізнаності світу, інверсія, асонанс, дисонанс.

Народився Василь Михайлович Елланський 17 грудня 1894 р. в с. Козел на Чернігівщині (тепер смт Михайлово - Коцюбинське) в родині священника. Після того, як його батько раптово помер на 32 році життя, родина Елланських опинилася в скрутному становищі. Труднощі дорослого життя тяжко вплинули на ще дитячий організм.

Під час навчання в семінарії брав участь у студентських “заколотах”, захоплювався культурницькою роботою, одночасно працюючи в революційно-підпільних гуртках народницького напрямку. З початком революції (1917 р.) поринув у громадську й революційну діяльність.

У 1921 - 1922 рр. В. Еллан-Блакитний - вже відомий поет-революціонер і великий авторитет для молоді. Активно працює, утворює державні українські видавництва, журнали, спілку українських письменників “Гарт”.

Друкуватися Василь Елланський почав у 1918 р. Його називають поетом однієї книжки — “Удари молота і серця» (1920). Після смерті з’явилась доповнена збірка “Поезії” (1926). У ранній поетичній творчості відчутний вплив модерністської лірики. Мотиви самотності, туги, відчаю, світової скорботи,

смерті, філософія остаточної непізнаності світу, його таємничості, неоднозначності буття.

У наступні роки настрої його поезії змінюються. Любовна тема втрачає свій вузько особистий зміст і пов'язується з соціальними питаннями. Для форми поета особливо характерна енергія синтаксичних конструкцій. Це досягається переплетенням коротких запитань, стислих відповідей, домінуванням наказових форм. Спокійна інтонація порушується. Часто це досягається пунктуаційним видозміненням звичайного рядка. Речення “Йдемо під марші по землі” звучить так: “Йдемо! Під марші. По землі” (збільшується гострота і, отже, зміст набуває нового звучання).

Широко вжита інверсія, як і пропуск звичайно потрібного слова, створюють враження живої схвильованої мови. Поет відмовляється від багатьох традиційних рим й широко користується асонансом і дисонансом. Еллан Блакитний приніс в українську поезію нові метафори й способи віршування, наблизив форму вірша до рвучкої інтонаційно-розмовної структури.

Виступав Еллан-Блакитний і як прозаїк. Здебільшого його вабили безсюжетні жанри, зарисовки — “шкіци” з натури. Часто виступав як теоретик і критик молоді пролетарської літератури.

У 1922 - 1924 рр. найпопулярніший псевдонім Елланського – Валер Проноза. Ще одним літературним псевдонімом Еллана-Блакитного було ім'я Артюр Ортал (натяк на хвору аорту). Сатирична палітра Валера Пронози різноманітна: тут і гумор, і презирство, і сарказм, і висока патетика. Його сатири прості, легко зрозумілі і тому здобували відгук навіть зовсім невідготовленого читача.

Згодом з'являються бойові вірші-одноденки, що мають на меті дати монументальний відбиток життя. Творив також агітки, епіграми, байки. Діапазон тем у Валера Пронози широкий: село, церква, непмани, шахраї.

Найвідмінніша риса його сатири - демократичність, народність, близькість до усних джерел, до живої мови.

Отже, В. Еллан-Блакитний належить до поетів першого призову - того покоління, яке творило під впливом революційних настроїв.

Своєрідність інтимної лірики Володимира Сосюри

Мінілексикон: почуттєвість, романтизм, інтонаційне багатство, схвильована гіперболізація.

Найкращі зразки інтимної лірики В.Сосюри було створено протягом 20-х - 30-х років XX століття.

Поезія “Коли потяг у даль загуркоче” оспівує незабутнє юнацьке почуття. Цю поезію навів автору його кохання до дівчини, з якою він познайомився в Бахмачі під час служби в комендантській сотні.

У 1927 р. В.Сосюра пише поезію “Білі акації будуть цвісти”, в якій більш за все вражає душевна відкритість поета, природа як уособлення людських переживань, мелодійність і краса поезії, яскраві зорові образи.

Українська ментальність наділяє кохання поетичним та ірраціональним змістом, почуттєвість і романтизм - невід’ємні його риси. Це відбито в чудових рядках поета, де він порівнює свою кохану з образом України.

Одну з найвідоміших поезій - “Так ніхто не кохав” - присвячено Вірі Берзіній, першій дружині В.Сосюри. Ліричний герой настільки романтизує своє почуття, що йому здається: воно єдине за всю історію людства. Інтонаційне багатство, мелодика, схвильована гіперболізація надають віршеві максималістської неповторності.

Окремий пласт інтимної лірики складають поезії, присвячені другій дружині Сосюри - Марії, з якою він одружився в 1931 році, як він сам казав “з моїм синьооким щастям і горем, і полюбив на все життя”. Як відомо, у 1948 році вона була заарештована і ув’язнена на 6 років.

У поезіях, присвячених Марії, розкриті різноманітні нюанси того кохання, що переросло у велику любов, яка пройшла крізь випробування, зліти і падіння і супроводжувала поета до кінця його життя.

“...Голосом своїм, його задушевністю, теплотою, інтимністю, його знаменитим сосюринським тембром він – таки ні на кого не схожий, він – одинак. В отому глибокому його саморозкритті, що декому здавалось аж надмірним, виявлялася натура поета в усій її щирості, майже дитинній довірливості до людей... Кілька поколінь радянських студентів виростало з його лірикою на вустах, чисельні ентузіасти розносили співуче Сосюрине слово по всій Україні” (Олесь Гончар).

Поезія Б.-Ігоря Антонича. Жанрово-стильова своєрідність збірок

“Книга Лева” та “Зелена Євангелія”. Міфопоетика майстра.

Мінілексикон: поетична концепція, біологізм, міф, міфотворчість.

Народився Б.-Ігор Антонич в 1909 р. у с.Новиця на Лемківщині, що тоді була конкретною реальністю - історичною, етнічною, культурною.

Закінчив університет уже досить відомим літератором. У 1931 р. вийшла перша збірка його віршів “Привітання життя”, згодом ще дві: “Три перстені” (1934) та “Книга Лева”(1936). Уже по смерті Антонича вийшли збірки “Зелена Євангелія” та “Ротації”(1938).

Світ фольклорних уявлень та символів стає джерелом натхнення поета. Уроки Т.Шевченка, Уїтмена, Р.Тагора переплелися в його поезії з уроками фольклору, в якому збереглося багато дохристиянських міфологічних уявлень.

Збірки Антонича “Книга Лева” та “Зелена Євангелія” розкривають його поетичну концепцію, його біологізм, що утверджує єдність світу, космосу, підпорядкованого закону природного саморозвитку, і включає людину в “мудре коло життя як органічну частку природи”.

Для Антонича особливо значущим образом є ліс. За ступенем символічності цей ліс має декілька рівнів. Цілком конкретний: ліс Лемківщини і, ширше, Карпат. Та рівень фольклорно-культурний: той образ лісу, який знайомий нам за українським фольклором.

Ліс, Сад і Село - це полюси Антоничевої світобудови, їхніми антиподами в його поезії виступає Місто, якому присвячена остання збірка “Ротації”.

Біологізм міста (визначення самого автора) постає як антитеза справжньої природи, як її заперечення: відрив “од першої веде другу (місто) у безодню (“Кінець світу”, “Сурми останнього дня”). Осуд поета в сучасному місті викликав передусім дух продажності.

І все ж кращими у спадщині Антонича вважаються ті поезії, в яких яскраво виступає драматичне зіткнення “поганського” міфу із християнським світоглядом. У чомусь драма Антонича перегукується з драмою Ф. Гарсія Лорки. І той, і другий наділені феноменальним міфопочуттям. І той, і другий заглибились у міфологічний прасвіт майже до межі, яка тільки властива сучасному митцеві. І той, і другий відтворили той самий розлад свідомості, яка переживає зіткнення міфу (природного круговороту) та історії, яку принесло християнство.

Михайло Орест – поет лісу. Поезія 20-30-х років

Мінілексикон: поетично-філософська самодостатність, аристократизм, ідеалізм, естетизм.

Михайло Орест належить до складних поетів. Адже принципово говорить непрямо, культивує інтелектуальну ускладненість, поет прирікає себе на мовчання, не спромігшись уславити реальність у вигляді колгоспів та керівної партії. Він був аристократом духу, ідеалістом, інтелектуалом-європейцем і, відмовившись від задоволення побачити свої вірші надрукованими при сталінському режимі, міг вільно культивувати ліберальний аристократизм і естетизм. Він не був щасливим і прожив нелегке життя.

Михайло Зеров (Орест-псевдонім) народився в 1901 році у Зінькові на Полтавщині, в родині педагога Костянтина Зерова. Був на 11 років молодший від свого брата Миколи Зерова.

Дві перші книжки “Луни літ” і “Душа й доля” складаються головним чином з віршів, писаних у 30-ті роки, вдома. В еміграції поет розмістив їх за циклами, додавши частину нових творів. На Україні віршів не публікував. Закінчив ІНО, працював вчителем, з молодих літ цікавився східною, передусім індійською філософією, буддизмом, що відбилося в настроях його поезії. Був двічі заарештований, побував у таборах, на засланні, перед початком війни звільнений, потрапив у полон, опинився у Вінниці, потім у Львові, потім у таборі біженців у баварському місті Авгсбургу, де в 1946 році відбулася конференція МУРу - мистецького українського руху. Ця організація мала об'єднати всіх українських літераторів, які потрапили на захід. МУР очолив Улас Самчук, ідеологом організації став Юрій Шерех (Шевельов). Другу, емігрантську, частину біографії поета реставрувати значно легше, ніж його життя в Україні, в якому залишилося багато втрачених сторінок. В Німеччині Орест жив самотньо і бідно, заробляв перекладами. У 1963 році помер, не залишивши нащадків.

У ранній поезії Ореста розгортаються поліфонічно дві теми. Це світ болячої душі поета, тиша, самотність, порожнеча, осінь, холод, зима, нерухомість, горе, яке бродить довкола його дому. Майже нічого реального, жодних історичних паралелей. Здається, поет перебуває в самодостатньому світі своєї душі. А вона в силу тільки їй відомих причин самотня й нещаслива. І поетичний зір бачить навколо себе лише невтішне. Але поглянувши на дати під віршами - 1934, 1937, 1938, 1939, - легко збагнути, чому поет помічає-лише “голе і пустельне поле”.

Жахлива і німа пуца контрастує зі світлим і гармонійним лісом, який становить другу, справді центральну тему перших двох і всіх наступних збірок Ореста. Досить швидко з'ясовується, що це улюблений образ поета. І що це більше ніж образ. М. Орест любить описувати ліс, його кольори і звуки.

Замість білини і холоду з'являється голубе і зелене. Замість зими - тепле літо. Якщо в інших віршах мова йшла про смерть, тут вона - про красу,

воскресіння і безсмертя. Це поезія спокою, статична, яка може бути не менш вражаючою за дух, динаміку.

Ліс — знак цілком послідовної та всеохопної філософії, яку Орест виробив в 30-х роках і сповідував до смерті. Тема лісу пройшла наскрізно через усі його книги. І завжди була головною. Ліс — це свобода, дух, вічність. Це — звичайно, найбільший і найвеличніший храм.

У вірші Ореста “До вас, ліси, в побожному мовчанні” наявна трагічна опозиція: “людський світ — ліс” сформульована гранично чітко. З одного боку: До вас, ліси, в побожному мовчанні

Вертаюсь я, окрадене дитя...

А з іншого:

О людський світе, згубний і підступний,

Ти, душевбивче, туг не владен, ні...

Бодлерівський “ліс символів” - предтеча лісу символів М. Ореста. Орест належить до досить давньої традиції європейської поезії, котра вважала, що поезія покликана нести не лише моральні закони, а й інтелектуальну енергію, ідею, а тому говорить:

Є мислі ароматні, наче квіти, -

І аромати є ментальні...

Поезія для нього є тайнописом. Орест, як Бодлер, зробив себе сам. Його вірші не писалися спонтанно, а шліфувалися. І формою, і змістом Орест заперечував спонтанність. Спочатку народжувалася ідея, а потім робота над формою давала бажаний результат.

У його збірці “Держава слова”, яка вийшла в 1952 році у Філадельфії, знаходимо декілька ніжних і зовсім простих віршів про любов, про яку в попередніх двох книжках Орест писав цілком абстрактно. Отже, так і не вдалося стримати свої “пориви душі”. Головним чином, це виявилася песимістична, меланхолійна лірика нових відчуттів поета. Поету здається, що постарів весь світ, не тільки він сам. Але мінливе море Лісу, звичайно, залишається.

За спогадами Олега Зуєвського, М. Орест мріяв, щоб колись у майбутньому його назвали поетом лісу. Думаю, можна з повним правом це зробити.

Історична проза Катрі Гриневичевої

Мінілексикон: антивоєнна тематика, правда художня та історична, літературне бароко.

Катря Гриневичева належить до того кола письменників, яке з'явилося на обрії української літератури на початку ХХ століття. Вона формувалася у колі прогресивних, демократично настроєних літераторів Західної України, підтримувала дружні стосунки з В. Стефаником, Марком Черемшиною, О. Кобилянською, О. Маковеєм. Найбільше орієнтувалася на І. Франка.

Катерина Гриневич народилася 19 листопада 1875 року в містечку Вінники біля Львова в родині дрібного службовця. Коли дівчині минуло 3 роки, її батьки переїхали до Кракова. Тут і минули дитячі і шкільні роки. Схилив молоду письменницю до української літератури В. Стефаник. Після закінчення семінарії дев'ятнадцятилітня вчителька повертається до Львова, де й прожила майже усе життя. Крім літератури займалася редакційно-видавничою справою, стала однією з активних діячок жіночого руху Галичині. Останні роки прожила в Німеччині, де й померла 25 грудня 1947 року. Враження, пережиті під час першої світової війни, покладені в основу збірки "Непоборні"(1926), яка принесла письменниці широке визнання поряд з творами на антивоєнну тему В. Стефаника, М. Черемшини, М. Яцківа. Основою історичних повістей К. Гриневичевої "Шестикрилець"(1935) та "Шоломи в сонці"(1928) стали події на Галицько-Волинській землі другої половини ХІІ - початку ХІІІ століття. Авторка спирається на історичні джерела, а також використовує праці М. Грушевського, І. Линниченка, М. Кордуби, Д. Зубрицького. Увага письменниці зосереджується на основних подіях життя князя Романа Мстиславовича: подорож до Угорщини, одруження з Рюриківною, похід на ятвягів, боротьба з

великим боярством, зміцнення зв'язків із півднем, боротьба з половцями, посилення єдності Русі і смерть володаря. Повість склав своєрідний цикл оповідань, об'єднаних спільним героєм та ідейним пафосом. Письменниця творить культ свого героя - людини, воїна, князя, розуміє й виправдовує духовну самостійність, твердість у боротьбі з боярською опозицією. Боротьба за спадщину Романа Мстиславовича була не менш тривалою, ніж та, яку він вів, об'єднуючи і зміцнюючи Галицько-Волинське князівство. Про це і йдеться у повісті "Шоломи в сонці", яка хронологічно продовжує "Шестикрильця", але має вже іншу тональність. Головним героєм твору виступає народ. К. Гриневичева виробила власний стиль письма, її мова дещо архаїзована, збагачена календарно-обрядовою поезією. Сучасники докоряли їй за ускладненість образно-стильової манери. Письменниця свідомо культивує стиль літературного бароко з його багатою орнаментикою, вишуканістю і вибагливістю вислову, високою поетичною насиченістю образу. Динамічний сюжет заступається розрізненими величними і барвистими картинами. Сучасного читача вражають примхливі синтаксичні конструкції, досить заплутані структури й оригінальний словник. Повісті К.Гриневичевої розкривають цікаву і напружену сторінку історії нашої батьківщини.

II. ПРОГРАМА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №1.

П'єса В.Винниченка “Чорна Пантера і Білий Медвідь”

1. Роль В.Винниченка в розвитку української драматургії. Його драматургічні “експерименти”.
2. Тема, ідея п'єси.
3. Конфлікт: характер конфлікту, його сюжетна організація (складники, протиборствуючі сили); сюжетна зав'язка конфлікту, його розвиток (події зіткнення персонажів, внутрішня боротьба), кульмінація, розв'язка/
4. Система образів-персонажів, їх концептуальність. Своєрідність виявлення останньої:
 - а) текст Корнія як засіб його характеристики (самовираження героя через дію, мовлення – монолог, діалог, ім'я, назвисько).
 - б) Ріта, Сніжинка в трикутнику персонажів: 1) антитечні характеристики і своєрідність їх творення (зовнішні, внутрішні характеристики, зображення дій); 2) вічність як творчість очима Ріти, Сніжинки, Корнія; 3) вибір Корнія, Ріти.
5. Проблеми Мистецтва і Материнства

Література:

1. Винниченко В. Чорна Пантера і Білий Медвідь//Вибрані п'єси. К., 1990.
2. Мороз Л. Сто рівноцінних правд. Парадокси драматургії В. Винниченка. К. С. 94-105.
3. Матющенко А. Особистісна колізія в українській драматургії першої третини ХХ ст.. автореф. дис. К., 1996. С.10.
4. Сverbілова Т. Персонажі Винниченкових п'єс - кати та жертви. Слово час, 1993, 32-40.
5. Мороз Л. Загалки Володимира Винниченка. Слово і час, 1993, №5. С. 40-46.
6. Агеєва В. Марсіани на Хрещатику. Літературний Київ початку ХХ століття. К.: Віхола, 2023.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №2.

Повість Б.Антоненка-Давидовича “Смерть”

1. Тематика і проблематика твору. Образ головного героя Костя Горобенка.
2. Засоби психологічного зображення головного героя.
3. Образи-символи, кольористика, пейзаж. Їхня функція у творі.
4. Співзвучність “Смерті” з новелою М.Хвильового “Я (романтика)”.

Література:

1. Бойко Л. З когорти одержимих (життя і творчість Б. Антоненка-Давидовича в літературному процесі ХХ ст.). К.: Києво-Могилянська академія, 2004. 580 с.
2. Б.Антоненко-Давидович. На шляхах і роздоріжжях: Спогади. Невідомі твори. К.: Смолоскип, 1999. 288 с.
3. Коцюбинська М.Х. Мої обрії. В 2 т., Т.2. К.: Дух і літера, 2004. 386 с.
4. Гребеньова В.Апокаліптичні мотиви в пов. Б.Антоненка-Давидовича “Смерть”//Кіровоград.пед.ун-т.Наук.зап. Вип27. Сер.філолог.науки. 2000. С. 93-105.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №3.

Історичний роман у віршах І. Багряного „Скелька”

1. Життєвий шлях митця.
2. Жанрова специфіка твору.
3. Правда художня та історична в романі І.Багряного.
4. Проекція історичної тематики на сучасну автору дійсність.
5. Ознаки романтизму в творі.
6. Своєрідність хронотопу.
7. Багатозначність символіки образів, колористика.
8. Шлях „Скельки” до читача.

Література:

1. Багряний І. Золотий бумеранг. К.: Рада, 1999. 680 с.
2. Багряна Г. “І довго ти будеш плакати за мною...”. Дніпро. 1992. №10-12.
3. Костюк Г. І.Багряний. Сторінки спогадів. Укр.мова та літ.в школі. 1993. №10.
4. Череватенко Л. Ходи тільки по лінії найбільшого опору і ти пізнаєш світ”. Дніпро. 1990. №12. С.61-76.
5. Шугай О. Іван Багряний або Через терни Гетсиманського саду. К., 1996.
6. Мовчан Р.В. Українська проза ХХ ст. в іменах: Посібник для старшокласників, студентів, учителів. У 2 ч. К.: ПП „Компанія “Актуальна освіта”, 1997. Ч.1. 224 с.
7. Шугай О.В. В новому Ільмі, при Дунаю... Літ.Україна. 1994. 10 лютого.
8. Агеєва В. За лаштунками імперії. Есеї про українсько-російські культурні відносини. К.: Віхола, 2022.
- 9.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №4.

Поезія Богдана-Ігоря Антонича

1. Особливості світогляду митця.
2. Джерела міфопоетичного світу, створеного Б.-І.Антоничем (хтонічні та космогонічні міфи, залишки яких наявні у баладних метаморфозах та обрядових піснях).
3. Структура (модель) художньої реальності Б.-І.Антонича. Астральна символіка.
4. Ліс як лейтмотивний образ в поезії Б.-І.Антонича (збірка „Зелена Євангелія”).

5. Язичницьке начало в поезії Б.-І. Антонича (збірки „Зелена Євангелія” та „Привітання життя”).

6. Поєднання раціонального та ірраціонального у „Книзі Лева”.

7. Перевага міфології над соціологією у творчості митця („Хати”, „Село”, „Ярмарок”, „Вишні” і т.д.).

Література:

1. Антонич Б.-І. Твори. К.: Дніпро, 1998. 591 с.

2. Буряк О. „У дно, у суть, у корінь речь..” (Художньо-філософська концепція людини в поезії Б.-І. Антонича). Слово і час. № 11. 2000. С. 44-47.

3. Плахотник Н. Поезія Б.-І. Антонича (спроба психоаналітичної інтерпретації). Слово і час. № 11. 1999. С. 56-57.

4. Зілинський О. Дім за зорею. Дукля. 1996. № 6. С.36-49.

5. Пономаренко О. Астральна символіка в поезії Б.-І. Антонича (децентралізовані образи світил). Слово і час. № 5. 2004. С. 30-37.

6. Назарчук В. Думаючи про Антонича// Весни розспіваної князь. Слово про Антонича. Львів, 1993.

7. Ільницький М. Богдан-Ігор Антонич. К., 1991.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №5.

Проза Аркадія Любченка

1. Специфіка першого періоду творчості А. Любченка.

2. Ознаки стильової манери А. Любченка „Романтика вітаїзму”.

3. Концепція “людина і революція” у новелах „Чужі”, „Кукіль”, „Ворог”, „Кров”.

4. Трагічний конфлікт між мрією і дійсністю у новелах „Гайдар”, „Кострига”.

5. Жанрово-стильова своєрідність „Вертепу” Аркадія Любченка. Спорідненість героя А. Любченка з головним героєм „Intermezzo” М. Коцюбинського.

6. Ознаки імпресіонізму в новелах А.Любченка. Музичність прози митця („Тихий хутір”, „Оповідання про втечу”, „Via dolorosa”).
7. Правда художня та історична в новелі „Його таємниця”.
8. Щоденник А.Любченка.

Література:

1. Демчук О. Кривавих шляхів Апостол// Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. 2000. № 1. С. 13-17.
2. Бондар, Терещенко. До нереалізованого ювілею. Кур'єр Кривбасу. 2000. № 122. С. 104-112.
3. Костюк Г. Поет юності і сили. А.Любченко. Дивослово. 1996. № 4. С. 3-8.
4. Костюк Г. Аркадій Любченко. Зустрічі і прощання. Кур'єр Кривбасу. 1999. № 112. С. 90-98.
5. Любченко А. Вибрані твори. К.: Смолоскип, 1999. 515 с.
6. Любченко А. Щоденник. Березіль. 1998. № 9-12; 1999. № 1-12; 2000. №1-5.
7. Любченко А. Вертеп. Дніпро. 1999. №7-8. С.34-69.
8. Нитченко Д. Сторінками „Щоденника” Аркадія Любченка. Літературна Україна. 1998. 31 грудня. С. 10.
9. Філатова О. Імпресіонізм в українській прозі початку ХХ ст. Слово і час. 1999. № 6. С. 66-69.
10. Череватенко Л. Буремна путь А.Любченка (1899-1945). Дніпро. 1999. № 5-6. С.75-77.
11. Агеєва В. За лаштунками імперії. Есеї про українсько-російські культурні відносини. К.: Віхола, 2022.
12. Шерех Ю. Колір нестримних палахтінь. „Вертеп” А. Любченка. Березіль. 1992. №1. С. 155-174.
13. Шпильова О. Укр. неоромантизм// Урок української. 1999. №1. С. 32-35.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №6.

Концепція світу в поезіях збірки П. Тичини «Сонячні кларнети»

1. Світ природи: діонісійське начало його інтерпретації (світ – Вічність, «світ у моєму серці», природа як сфера виявлення почуттів людини). Функції метафори, кольорових і звукових образів («Що місяцю зіроньки кажуть...», «Хор лісових дзвіночків», «Гаї шумлять», «Десь надходила весна», «Арфами, арфами...», «Ви знаєте, як липа шелестить...», «О панно Інно...»).

2. Світ людського життя як світ дисгармонії (антитеза, контраст як домінанти його зображення; характер метафорично-символічної образності; своєрідність змісту використаних міфологем («Не Зевс, не Пан...», «Енгармонійне», «Пастелі»)).

3. Зміст образу «сонячні кларнети». В. Барка про «кларнетизм» поетики П. Тичини.

4. Характер сприйняття української національної революції в поемі «Золотий гомін» (історична основа; своєрідність розкриття теми і презентації ідеї; роль метафори і символу у вираженні настрою ліричного героя; антитеза).

Література:

1. Тичина П. Лірика. Харків: Фоліо, 2013. 254 с.
2. Тичина П. Сонячні кларнети (фототепічне перевид. зб. 1918 року). Київ: Музей П. Тичини, 2004.
3. Донець Г. Славень. Українська літературна газета. 2016. № 1-5.
4. Драч І. Як співає соловейко, або інтим поета: Передмова. Тичина П. Лірика (фототепічне перевид. поезії 1917 – 1920). Київ: Музей П. Тичини, 2002. С. 5 – 24.
5. Ольшанський І. Нові штрихи до містичного портрета. Луцьк: Терен, 2012. С. 54 – 71.
6. Стус В. Феномен доби (Сходження на Голгофу слави). Київ: ВПЦ «Знання», 1993. С. 12 – 16.

7. Шестопалова Т. Міфологеми поезії Павла Тичини: спроба інтерпретації. Луганськ: Альма-матер, 2003. С. 51 – 59; 62 – 63, 66; 72 – 74, 76 – 81, 85 – 90.

8. Зеров М. Українське письменство. К.: В-во Соломії Павличко «Основи», 2003.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №7.

Мала проза Григорія Косинки

1. Імпресіоністичний стиль новелістики Григорія Косинки («На золотих богів», «За земельку»).

2. Мотив трагічної дисгармонійності світобудови у творі «Політика»: своєрідність його художнього розвитку:

а) характер конфлікту, його розвиток, кульмінація, розв'язка;

б) образ Мусія Швачки, засоби його характеристики.

3. Специфіка розкриття внутрішнього світу персонажів у новелах «На буряки», «За земельку». Закоріненість у національні традиції (В. Винниченка, В. Стефаника).

Література:

1. Косинка Г. Новели. Київ: Радян. письм., 1962; Косинка Г. Гармонія. Оповідання. Публіцистика. Спогади про Григорія Косинку. Київ: Дніпро, 1988; Косинка Г. Заквітчаний сон. Оповідання. Спогади. Київ: Радян. письм., 1990.

2. Агеєва В. П. Українська імпресіоністична проза: Михайло Коцюбинський. Григорій Косинка. Андрій Головка. Київ: Ін-т літ-ри ім. Т.Г. Шевченка НАН України, 1994. С. 24 – 37, 55 – 75, 107, 114 – 122, 153 – 154.

3. Антоненко-Давидович Б. Майстер карбованого слова. Косинка Г. Гармонія. Оповідання. Публіцистика. Спогади про Григорія Косинку. Київ: Дніпро, 1988. С. 459 – 468.

4. Наєнко М. Григорій Косинка. Літ.-критич. нарис. Київ: Радян. письм., 1989.

5. Фащенко В. Новела і новелісти. Київ: Радян. письм., 1971.

6. Фащенко В. Новела Григорія Косинки. Фащенко В. У глибинах людського буття. Одеса: Маяк, 2005. С. 354 – 374.

7. Штонь Г. З когорти майстрів: Вступн. Стаття. Косинка Г. Гармонія. Оповідання. Публіцистика. Спогади про Григорія Косинку. Київ: Дніпро, 1988. С. 3 – 19.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №8.

Новели М. Хвильового «Я (романтика)», «Мати»: апокаліптичні

мотиви

1. Мотив матеревбивства в новелі «Я (романтика)»: особливості його художнього розвитку:

а) співвіднесеність мотивів убивства і фанатизму як основа внутрішнього конфлікту «я»;

б) характеристика «чорного трибуналу» революції, засоби її творення;

в) образ матері: семний і символічний ракурси;

г) образ смерті («я», матері, світу);

д) мотиви «тьми» і «грози», їх функціональність у розкритті ідеї твору.

2. Новела «Мати»: мотив руйнації родинних зв'язків:

а) характеристики братів, зумовленість їх антитетичності;

б) конфлікт, його сюжетний розвиток, розв'язка;

в) образ матері як втілення ідеї трагічної провини.

3. Висновок: характер осмислення революції в новелах «Я (романтика)», «Мати» (революція – творення чи руйнація?).

Література:

1. Хвильовий М. Вибрані твори// Упор. Р. Мельників. Київ: Смолоскип, 2011; Хвильовий М. Сині етюди. Київ: Радян. письм., 1989; Хвильовий М. Твори: [У 2 т.]. Київ: Дніпро, 1990. Т. 1.

2. Безхутрий Ю. Хвильовий: проблеми інтерпретації. Харків: Фоліо, 2003. С. 255 – 284.
3. Гаврильченко О., Коваленко А. Микола Хвильовий, Холодний Яр та «громадянська війна». Слово і час. 1992. № 8. С. 52 – 59.
4. Заверталюк Н. Повернення в Україну (література українського зарубіжжя XX ст.). Дніпропетровськ: Пороги, 2002. Ч. 2. С. 27 – 31.
5. Заверталюк Н. Микола Хвильовий: життя і творчість. Заверталюк Н. «Неподільної краплі питома вага». Дніпропетровськ: Пороги, 2011. С. 22 – 27.
6. Кодак М. Микола Хвильовий як митець-психолог. Луцьк: ПВД «Твердиня», 2008. С. 58 – 61, 64 – 89.
7. Майданченко П. Примітки. Хвильовий М. Твори: [В 2 т.]. Київ: Дніпро, 1990. Т. 1. С. 636, 645.
8. Фащенко В. «Чия правда, чия кривда?» Тарас Шевченко і Микола Хвильовий. Літературна Україна. 1992. 27 лютого; або Фащенко В. У глибинах людського буття. Одеса: Маяк, 2005. С. 623 – 63.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №9.

Поема Є. Плужника «Галілей»

1. Історія написання поеми. Перша публікація.
2. Тема поеми. Епіграф до неї, його зв'язок із темою.
3. Сюжетна колізія твору.
4. Образ Часу (час зображеної в поемі події, його сюжетна реалізація; час як філософська категорія, як символ, змістова сутність останнього; своєрідність відтворення часу; концепція колообігу).
5. Просторові рамки зображеного у творі (вузький простір героя як реалія сучасності; масштабний простір, його зорієнтованість на майбутнє).
6. Зіставлення – зіткнення – конфлікт як основа драматизму пафосу твору (опозиції «я» – «вони», романтизм – скептицизм, сумнів – надія, сучасне –

майбутнє: своєрідність художнього відтворення їх протилежності, реалізація їх зіткнення).

7. Образ героя, особливості його характеристики.

8. Символічні образи «болю» і «сльози», їх роль у розкритті теми.

9. Чому поема названа «Галілей»? Чи вмотивовано цю назву в розвитку теми твору?

Література:

1. Плужник Є. Вибрані поезії. Київ: Радян. письм., 1966; Плужник Є. Поезії. Київ: Радян. письм., 1988. С. 165 – 186.

2. Кодак М. Огрім Євгена Плужника-поета : [монографія]. Луцьк: ПВД «Твердиня», 2009. С. 61 – 123.

3. Скирда Л. Євген Плужник: нарис життя і творчості Київ : Дніпро, 1989. С. 12 – 50.

4. Токмань Г. Жар думок. Лірика Євгена Плужника як художньо-філософський феномен. Київ: ВЦ «Академія», 2013. С. 58 – 63.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №10.

Роман В. Домонтовича «Дівчина з ведмедиком»

як зразок інтелектуальної прози

1. Жанрові особливості роману, зокрема, в контексті модерністських шукань доби. Інтелектуалізм, іронія, інтертекстуальність.

2. Образ головного героя-представника інтелігенції: емоційне та інтелектуальне поле, стосунки з іншими героями, моральні орієнтири.

3. Жіночі образи в романі (образ «нової жінки» (опозиція «природність – штучність», бунт проти усталеного порядку речей) й жінок, що дотримуються гендерних ролей у патріархальному суспільстві).

Література:

1. Агеева В. Поетика парадокса: інтелектуальна проза Віктора Петрова-Домонтовича. К.: Факт, 2006. 432 с.

2. Агєєва В. Мовні ігри В. Домонтовича. Домонтович В. Дівчина з ведмедиком: роман; Болотяна Лукроза: оповідання та нариси. К.: Критика, 2000. С. 3–20.

3. Агєєва В. Марсіани на Хрещатику. Літературний Київ початку ХХ століття. - К.: Віхола, 2023.

4. Белімова Т.В. Інтертекстуальна основа художньої прози В.Домонтовича (на матеріалі романів «Дівчина з ведмедиком», «Доктор Серасікус» та «Без ґрунту»): автореф. дис. ... канд. філол. Наук. К., 2005. 19 с.

5. Боярчук О. М. Експериментальна проза 20-х років ХХ століття: жанрово-стильові модифікації (В.Домонтович, А.Любченко, М.Йогансен): автореф. дис. канд. філол. наук. К., 2003. 20 с.

6. Брюховецький В. Віктор Петров: верхи' долі - верхи долі. Київ : Темпора, 2013.

7. Гірняк М.О. Диверсифікація авторської свідомості в інтелектуальній прозі В. Домонтовича: автореф. дис. канд. філол. наук. К., 2006. 20 с.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №11.

Філософія культури нації в романі Ю. Яновського «Майстер корабля»

1. Місце Ю. Яновського в українській культурі першої половини ХХ ст. Життєва основа роману «Майстер корабля»: художній простір і час, прототипи персонажів.

2. Тематика і проблематика твору.

3. Художній експеримент Ю. Яновського: жанрова своєрідність роману (спроба «зазирнути в майбутнє», мемуарність, мариністичний і пригодницький складник, прийом «тексту в тексті», кінематографічність).

4. Концепція культури нації (образи людини, природи, держави, ідея творчості); символічні образи.

Література:

1. Агеєва В. Романний експеримент Юрія Яновського. Патетичний фрегат. Роман Юрія Яновського «Майстер корабля» як літературна містифікація. Упоряд. В. Панченко. К.: Факт, 2002. С.301-310.
2. Документи та матеріали 1919 – Україна. Капустянський М. Похід українських армій на Київ - Одесу в 1919 році. Маланюк Є. Уривки із спогадів. 1919 - Україна. К.: Темпора, 2004. С . 357-509.
3. Островський Г. Все, що залишили..., або авторський спогад про ліричний роман. Патетичний фрегат. Роман Юрія Яновського «Майстер корабля» як літературна містифікація. Упоряд. В. Панченко. К.: Факт, 2002. С. 187-230.
4. Панченко В. «Книга легка і життєжадібна...». Патетичний фрегат. Роман Юрія Яновського «Майстер корабля» як літературна містифікація. Упоряд. В. Панченко. К.: Факт, 2002. С.287-300.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 12.

Поетична творчість Володимира Сосюри

1. Життєвий і творчий шлях. Особисте життя поета. Володимир Сосюра про «двоїстість» власної душі («Два Володьки»).
2. Творчість поета 1920 – 30-х років («Дніпрельстан», «Відповідь», вступ до поеми «Мазепа»).
3. Образ України у творчості В. Сосюри («Любіть Україну», «Юніє»).
4. Інтимна лірика В. Сосюри (вірші «Так ніхто не кохав», «Тебе любив, як вітер небо», «Марія (Зеленіють жита і любов одцвіта...)», «Коли потяг удаль загуркоче», «Марія» («Задуманий вітер...»)).
5. Інтерпретація образу Каїна в однойменній poemі В. Сосюри.

Література:

1. Костюченко, Віктор Андрійович. Біль аж до краю дороги...: Вид. 2-е, доповн. К.: Пульсари, 2004. 275 с.

2. Сосюра В. Всім серцем любіть Україну...: Вибр. Твори. Вступ. слово С.А. Гальченка. К.: Криниця, 2003. 608 с.

3. Сосюра В. Розстріляне безсмертя: Вірші та поеми. К.: Український письменник, 2001. 319 с.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 13.

«Невеличка драма» В. Підмогильного як зразок інтелектуальної прози

1. Тематика та проблематика твору.

2. Світоглядні позиції Льови Роттера, Дмитра, Ірен, кооператора. Своєрідність їх художнього вираження.

3. Образи Марти і Юрія Славенка як антиподів:

а) стиль життя Марти і Юрія;

б) антитетичність їх життєвих позицій;

в) індивідуалізація характерів.

4. Антитетичність жіночих образів.

5. Чому Юрій Шерех потрактував роман «Невеличка драма» як «твір про двох»?

Література:

1. Підмогильний В. Невеличка драма. Роман, повісті. Дніпропетровськ: Промінь, 1990. С. 12 – 205.

2. Підмогильний В. Невеличка драма. Досвід кохання і критика чистого розуму. Валер'ян Підмогильний: тексти та конфлікт інтерпретацій. / Упор. Олена Галета. Київ: Факт, 2003. С. 21 – 444.

3. Бойко Ю. «Невеличка драма» В. Підмогильного на тлі дійсності 20-х років. Досвід кохання і критика чистого розуму. Валер'ян Підмогильний: тексти та конфлікт інтерпретацій. / Упор. Олена Галета. Київ: Факт, 2003. С. 313 – 329.

4. Галета О. Проза життя. Досвід кохання і критика чистого розуму. Валер'ян Підмогильний: тексти та конфлікт інтерпретацій. / Упор. Олена Галета. Київ: Факт, 2003. С. 21 – 44.

5. Мельник В. Суворий аналітик доби. Валер'ян Підмогильний в ідейно-естетичному контексті української прози першої половини ХХ ст. Київ: Фірма «ВІПОЛ», 1994. С. 249 – 252.

6. Луцій С. Художні моделі буття в романах В. Підмогильного. Київ: ВД «Стилос», 2008. С. 52 – 81.

7. Полохова Н. Проблема екзистенційної самотності в романі В. Підмогильного «Невеличка драма». Таїни художнього тексту: [зб. наук. праць]. Наук. ред. Н. Заверталюк. Дніпропетровськ: Вид. ДНУ, 2011. Вип. 12. С. 178 – 184.

8. Тарнавський М. Між розумом та ірраціональністю. Проза Валер'яна Підмогильного. Київ: Пульсари, 2004. С. 163 – 192.

9. Шерех Ю. Білок і його збурення//Досвід кохання і критика чистого розуму. Валер'ян Підмогильний: тексти та конфлікт інтерпретацій. Упор. Олена Галета. – Київ: Факт, 2003. С. 331 – 340.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №14.

Поетична творчість Володимира Свідзінського

1. Мотиви та образи поезії Свідзінського. Філософська наснаженість творчості.

2. Художня своєрідність збірок “Ліричні поезії”, “Вересень”, “Поезії” (“Коли ти була зо мною, ладо моє”, “Одна Марійка, друга Стефця звались”, “Зрада”, “Відколи сховав я мертву голубку”, “Блукало вдень то в луках, то в гаю”, “Зозуля”, “Холодна тиша. Місяцю надламаний”, “Як ми вийшли”, “І довго я шукав живої води”, “Ти увійшла...”, “Сарай”, “Вже ані словом...”)

3. Вірші з розділу «Пам'яті З. С-ської»: образ тиші, міфологічні образи, протиставлення смерті й життя, повноти буття й самоти, минулого й теперішнього.

4. Аналіз передмови Елеонори Соловей до збірки вибраного «Поезії» .

Література:

1. Бондар-Терещенко І. У задзеркаллі 1910–30-их років. К.: Темпора, 2009. 528с.
2. Шляхова Н Біографізм як методологічна проблема. Вісник Львівського університету. Серія філол. 2004. Вип.33. Ч.1. С. 171- 177.
3. Кремінь Т. Сугестивність у ліриці Володимира Свідзінського. Наукові праці Кам'янець-Подільського державного університету. Філологічні науки: Вип. 13. Кам'янець-Подільський: ПП Заріцький, 2006. С. 166–173.
4. Свідзінський В.Є. Твори: у 2 т. Т. 1. Поетичні твори. [вид. підготувала Елеонора Соловей]. К.: Критика, 2004. 581 с.
5. Свідзінський В.Є. Твори: У 2т. Т.2. Поетичні твори. К.: Критика, 2004. 584 с.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №15.

Роман Докії Гуменної “Діти Чумацького Шляху” як свідчення трагічної історії нашого народу

1. Часи написання твору, історична основа твору.
2. Жанрово-стильова своєрідність твору.
3. Проблематика роману. Символіка назв розділів («У запалених полях», «Брами майбутнього», «Розп'яте село», «Ніч»).
4. Правда художня та історична. Утілення історичного часу у творі. Протиставлення місто - село. Специфіка образів-персонажів у творі.
5. Змалювання літературної боротьби 20-30-х років.
6. Художнє відтворення процесу руйнації українського побуту, культури, родини, роду, нації. Образи-символи у творі. Специфіка фіналу твору.
7. Багатозначність образу матері у творі.

Література:

1. Гуменна Докія. Діти Чумацького Шляху: Роман: У 4-х кн. Передмова А.Погрібного. К.: Український Центр духовної культури, 1998. 576 с.

2. Костюк Г. На перехрестях життя й історії//До 70-річчя життя і 50-річчя літературної діяльності Докії Гуменної//Сучасність. 1975. С.92-96.

3. Даниленко В. Ідеалізм і авторитарний тип особистості//Слово і час. 2000. №5. С.38-41.

ІІІ. ТЕКСТИ ДЛЯ ОBOB'ЯЗKOBOTO ПPOЧИТАННЯ

1. **І. Багрянний:** поема “Скелька”, “Тигролови”, “Сад гетсиманський”.

2. **В. Винниченко:** драма “Чорна Пантера і Білий Медвідь”, роман “Записки Кирпатого Мефістофеля”.

3. **М. Йогансен:** повість “Подорож ученого доктора Леонарда...”, поезії “Мертвий Крижень”, “Ось іду по рейці і хитаюсь...”.

4. **Б. Антоненко-Давидович:** повість “Смерть”.

5. **І. Вільде:** новела “Крадіж”.

6. **В. Сосюра:** поеми “Мазепа”. Поезії “Два Володьки”, “Дніпрельстан”, “Відповідь”, “Любіть Україну”, “Так ніхто не кохав”, “Тебе любив, як вітер небо”, “Марія” (“Зеленіють жита і любов одцвіти...”), “Коли потяг удаль загуркоче”, “Марія”(“Задуманий вітер...”).

7. **М. Семенко:** збірка “Прелюдія”; “Підземна річенька”, “Тов. сонце”, “Кондуктор”, “Океан”, “Пісня трампа”, “Запрошення”, “Бажання”, “Осіння симфонія”, “Альбатроси”, “Серце в блуканні”, “Улиці”, “Заплети косу міцніше”, “Місто” (“Наївно гавкали цуцики”), “Місто” (“Трамваїв дзенькіт пухкання сурм”), “Місто” (“Осте сте”), “Сонцекров”, “Метелик”, “У білому савані”, «Каблопоема за океан».

8. **В. Свідзінський:** збірки “Ліричні поезії”, “Вересень”, “Поезії” (“Коли ти була зо мною, ладо моє”, “Одна Марійка, друга Стефця звались”, “Зрада”, “Відколи сховав я мертву голубку”, “Блукало вдень то в луках, то в гаю”, “Зозуля”, “Холодна тиша. Місяцю надламаний”, “Як ми вийшли”, “І довго я шукав живої води”, “Ти увійшла...”, “Сарай”, “Вже ані словом...”).

9. **Б-І. Антонич:** поетичні збірки “Три перстені”, “Книга Лева”, “Зелена Євангелія” (“Автопортрет”, “Три перстені”, “Різдво”, “Коляда”, “Чаргород, або Як народжуються міти”, “Весільна”, “Пісня про незнищенність матерії”, “Ярмарок”, “Слово про розстріляних”, “Весна”, „Хати”, „Село”, „Ярмарок”, „Вишні”).
10. **М. Орест:** збірка “Душа і доля” (“У книзі старовинній я знайшов”, “Є мислі, ароматні, наче квіти”, “Тривання”, “Отче вельможний...”).
11. **М. Зеров:** “Нова українська поезія”, “Київ-традиція”, “Двері у стіні”, “Ворожіння”, “Елегія”, “Потьомкінські селища”, “Чистий четвер”, “Вечір”, “Діва”, “Скорпіон”, “Близнята”, “Водник”.
12. **М. Куліш:** “Мина Мазайло”, “Патетична соната”.
13. **М. Хвильовий:** новели “Я(Романтика)”, “Мати”, повісті “Іван Іванович”, “Санаторійна зона”. Памфлети “Про сатану в бочці...”, “Україна чи Малоросія?”
14. **Є. Плужник:** поема “Галілей”, “Вчись у природи творчого спокою”, “Уночі його вели на розстріл”, “Притулив до стінки людину”, “Зустрів кулю за лісом”, “Дикий сон мені щоночі сниться”, “Мудрості не вчитися чужої”.
15. **В. Підмогильний:** “Місто”, “Невеличка драма”, “Військовий літун”, “Проблема хліба”.
16. **В. Домонтович:** “Дівчинка з ведмедиком”.
17. **Ю. Яновський:** “Майстер корабля”.
18. **Остап Вишня:** “Мисливські усмішки”, “Моя автобіографія”, “Отак і пишу”, “Українізуємось”, “Ну, й народ”, “Сом”, “Як варити і їсти суп із дикої качки”, “Бенгальський тигр”, “Чухраїнці”.
19. **Г. Косинка:** новели “На золотих богів”, “В житах”, “Голова Ході”, “Циркуль”, оповідання “Фавст”.
20. **А. Любченко:** “Вертеп”, „Ворог”, „Кров”, „Чужі”.
21. **П. Тичина:** збірка “Сонячні кларнети”, цикл “Скорбна мати”, поема “Золотий гомін”.

22. Д. Гуменна: роман “Діти Чумацького Шляху”.
23. О. Турянський «Поза межами болю».
24. Шпол Юліан «Золоті лисенята».

IV. РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПІДГОТОВКИ ДО САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ МАТЕРІАЛУ ДЛЯ ДЕННОЇ ТА ЗАОЧНОЇ ФОРМ НАВЧАННЯ

Форми опрацювання лекційного матеріалу:

- 1) читання текстів художніх творів за програмою;
- 2) конспект рекомендованих джерел;
- 3) опрацювання тем за навчально-методичними матеріалами дисципліни;
- 4) підготовка до практичних занять, контрольних робіт;
- 5) підготовка презентацій за темами.

Тексти для поетикального аналізу:

1. Історична поема “Мазепа” В. Сосюри.
2. Поезії «В степу», «СТЕ КЛЮ ВЛЮ ПЛЮ», «СТАЛО ЛЬО ТАЛО», «Місто» («Осте степ»), «Автопортрет», «Вірш», «Дура», «Сім», «Каблепоема за океан», «Моя мозаїка» М. Семенка (1 поезія на вибір).
3. Поема “Скелька” І. Багряного.

Список літератури, яку слід законспектувати:

1. Приходько І. Гнат Михайличенко. Письменники Радянської України: (Збірник). К.: Рад. письменник, 1955. Вип. 14.: 20 – 30 роки: Нариси творчості / Упоряд. С.А.Крижанівський. 1989. С. 80-101.
2. Костенко Н.В. “Врятує вроду і себе людина” // Филипович П. Поезії. К.: Дніпро, 1989. С.3-9.
3. Кавун Л. Психологізм як елемент поетики новел Григорія Косинки. Українська мова і література в школі. 1993. №2. С. 11-16.

4. Суровцова Н. Перехрещені стежки (Остап Вишня). Слово і час. 1991. №8. С.74-76.
5. Лисенко І. Вікінг української поезії //Вітчизна. 1995. - № 5-6. С. 8-14.

V. ПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ ПІСЛЯ ЗАСВОЄННЯ КУРСУ **“ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ 20-30-Х РОКІВ ХХ СТОЛІТТЯ”**

1. Який перший прозовий твір І.Багряного був написаний у 1925р. і виданий в Охтирці?
2. Який роман у віршах написав І.Багряний у 1928р. за 22 дні?
3. Хто автор книги “Чому я не хочу вертатись до ССРСР” (1946 р.)?
4. Визначте етапи творчого шляху І.Багряного.
5. Назвіть світ захоплень М.Йогансена.
6. Як називалася перша збірка М.Йогансена? Наступні поетичні збірки?
7. Які художні ознаки має повість “Подорож ученого доктора Леонарда...” М. Йогансена?
8. Яку прозову традицію започаткував М.Йогансен?
9. Лідером якого напрямку був В.Поліщук?
10. Який найпопулярніший жанр цього напрямку?
11. Ким за своїми поглядами був В.Поліщук?
12. Яку однакову назву мають поема П.Тичини і роман В.Поліщука?
13. Назвіть мовознавчу працю Б.Антоненка-Давидовича.
14. Назвіть прозові твори Антоненка-Давидовича.
15. Назвіть збірку літературно-критичних нарисів Б.Антоненка-Давидовича.
16. Назвіть справжнє ім'я І.Вільде.
17. Назвіть твори І. Вільде.
18. Які твори В.Сосюри були вилучені з культурного обігу?
19. Засновником якої течії був М.Семенко?

20. Чим відрізнялась рання творчість М.Семенка?
21. Як називалася перша збірка М.Семенка?
22. Коли помер М.Семенко?
23. У якій родині народився П. Филипович?
24. До якого угруповання належав П. Филипович?
25. Як загинув В.Свідзинський?
26. Назвіть збірки В.Свідзинського.
27. Назвіть поетичні збірки Б.-І.Антонича.
28. Назвіть справжнє прізвище М.Ореста.
29. Назвіть збірки М.Ореста.
30. Як називали Михайла Ореста?
31. Які памфлети М.Хвильового ви знаєте?
32. Назвіть історичні повісті К. Гриневичевої.
33. Назвіть найулюбленіші образи Б.-І.Антонича.

VI. ТЕМИ ПРЕЗЕНТАЦІЙ ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ДЕННОЇ ТА ЗАОЧНОЇ ФОРМ НАВЧАННЯ

1. Літературні угруповання 20-30-х рр. XX ст.
2. Імпресіоністичність прози Г.Косинки
3. Образ-символ у творчості Г.Михайличенка
4. Тема захоплюючої нескінченності природних метаморфоз у поезії В.

Свідзинського

5. Специфіка творчості Г.Осьмачки
6. Творча саморефлексія П.Филиповича
7. Памфлети М.Хвильового
8. Поет першого призову (про творчість В.Еллана-Блакитного)
9. Своєрідність поезії Василя Чумака
10. Жанрово-стильова специфіка твору А. Любченка “Вертеп”

11. Життя і творчість В.Чечвянського
12. Неокласики: спільне і відмінне у творчості кожного
13. Західноукраїнська поезія 20-30-х років XX століття
14. Розвиток українського модернізму
15. Життя і творчість М.Йогансена
16. Життя і творчість Л.М.Старицької-Черняхівської
17. Д. Фальківський і українська література
18. Панфутуризм О.Влизька
19. Життя і творчість Михайла Драй-Хмари
20. Життя і творчість Остапа Вишні
21. Життя і творчість Юрія Клена
22. Художня своєрідність роману Докії Гуменної «Діти Чумацького Шляху»
23. Проблематика роману Є. Плужника «Недуга»

Основні вимоги до змісту та оформлення презентації:

- високий рівень розкриття теми;
- відповідність змісту презентації поставленій меті та завданням;
- логіка викладу
- дотримання правил орфографії, пунктуації, скорочень і правил оформлення тексту;
- відсутність фактичних помилок;
- лаконічність тексту на слайді;
- використання тільки оптимізованих зображень (наприклад, зменшення з допомогою Microsoft Office Picture Manager чи іншого графічного редактора);
- відповідність зображень змісту;
- використання єдиного стилю оформлення;

- на останньому слайді необхідно вказати перелік використаних джерел, активні посилання.

VII. ПИТАННЯ СЕМЕСТРОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Чому літературу першої чверті XX століття називають “Розстріляним відродженням”? Хто автор цього терміна? Який більш влучний синонім існує? Хто його автор?
2. Традиції і новаторство у повоєнній українській літературі.
3. Головні ознаки української поезії повоєнного двадцятиліття.
4. Своєрідність західноукраїнської поезії цього часу.
5. Літературна боротьба 20-х років XX століття: літературні організації, їхні програми й художня діяльність. Ідейно-естетичні платформи футуристів, неокласиків, «Гарту», «Плугу», ВАПЛІТЕ, «Ланки», ВУСППу.
6. Літературна дискусія 1925-1928рр., її причини та наслідки, роль Хвильового, його памфлетів у її розгорненні.
7. Причини затруєння літературної атмосфери на початку 30-х років XX ст. Проти яких явищ у літературі боровся М. Хвильовий?
8. Як слід розуміти тезу М. Хвильового “Європа чи Просвіта?”. Аналіз памфлетів “Думки проти течії”, “Україна чи Малоросія?”.
9. Розкрийте зміст таких дефініцій Хвильового, як “азіатський ренесанс” та “романтика вітаїзму”. Памфлет “Апологети писаризму”.
10. Апокаліптичні мотиви в малій прозі М. Хвильового (революція - творення чи руйнація?; втрачене покоління, матере- і братовбивство, фанатизм). Розмаїття стилю (поєднання елементів реалізму та імпресіонізму).
11. Самогубство як акт виходу із замкнутого світу, світу своєї несвободи й непотрібності в повісті «Санаторійна зона» М. Хвильового.
12. М. Хвильовий у пошуках відповіді на питання «Камо грядеши?» як пошуку шляхів розвитку країни і літератури. ВАПЛІТЕ, ліквідація цієї організації. Діяльність ВУСППу.

13. Розвиток модернізму в українській літературі 20 - 30-х років.
14. Характеристика твору В. Сосюри “Мазепа”.
15. Чому Василь Гришко вважав змістом поетичного світу В. Сосюри явище “двоїстості української людини в підсоветській дійсності”?
16. Інтимна лірика В. Сосюри.
17. Імпресіоністичні новели А. Любченка.
18. Специфіка твору А. Любченка “Вертеп”.
19. Життєвий і творчий шлях Майка Йогансена. Катастрофізм світу і життя людини в ньому в поезіях М. Йогансена («Мертвий Крижень», «Ось іду по рейці і хитаюсь...»): індивідуальність поетикальної системи .
20. Своєрідність стильової манери, тематики та проблематики повісті Майка Йогансена “Подорож ученого доктора Леонарда...”.
21. Параметри життєвої й мистецької філософії М. Куліша в оцінці Н. Кузякіної. Комедія М. Куліша «Мина Мазайло»: майстерність комічного зображення дійсності.
22. Своєрідність композиції п’єси «Патетична соната» М. Куліша, її ідейно-змістове значення. Організація словесних партій, характеристика персонажів твору.
23. Гр. Донець про життєві випробування П. Тичини у 1920 - поч. 30-х рр. Василь Барка про поезику лірики П. Тичини. Творчість П. Тичини 20-х - 30-х рр. XX ст. в оцінці В. Стуса.
24. Естетична концепція кларнетизму в збірці Павла Тичини «Сонячні кларнети» (світ природи як світ гармонії; опозиція природа - людина, суспільство; мотив кохання; символістична система образності, зміст категорії «кларнетизм»).
25. Трагічний образ «скорбної матері», засоби його зображення у циклі «Скорбна мати» Павла Тичини.
26. Символи і реалії дійсності в поемі «Золотий гомін» Павла Тичини, їх роль у розкритті теми твору.

27. Тиша і самотність як необхідні обставини для духовного самовиявлення В.Свідзінського. Міфопоетика лірики В. Свідзінського.
28. Емоційна перенапруга та космічний песимізм у творчості Тодося Осьмачки.
29. Аристократизм поетично-філософського світу Михайла Ореста.
30. Футуристична поезія М. Семенка.
31. «Неокласики» як творці «елітної» літератури. Естетичні засади їхньої творчості.
32. Проза Г. Косинки: тематика, своєрідність її художнього осмислення. Своєрідність вираження авторської точки зору. Імпресіоністичність прози Г. Косинки.
33. Життєва і політична діяльність В. Винниченка. Тема «небажаної дитини» в романі В. Винниченка «Записки Кирпатого Мефістофеля» та п'єси «Чорна Пантера і Білий Медвідь»: особливості її художньої презентації.
34. Образ Якова Михайлюка як уособлення архетипу Мефістофеля (роман В. Винниченка «Записки Кирпатого Мефістофеля»).
35. Політика радянського уряду й партії більшовиків стосовно літературного процесу в СРСР: репресії проти письменників, ліквідація літературних угруповань. Канонізація творчого методу (соцреалізму).
36. Своєрідність гумору Остапа Вишні.
37. Життєвий і творчий шлях М. Зерова. Художня своєрідність поезії Зерова. Астральний цикл поезій М. Зерова: образи-символи, їх зв'язок з міфологією, зорієнтованість на сучасність (поезія «Діва», «Скорпіон», «Близнята», «Водник»).
38. Ідейно-художній аналіз роману у віршах І. Багряного «Скелька».
39. Художній аналіз повісті Антоненко-Давидовича «Смерть».
40. Життєвий і творчий шлях Є. Плужника. Катастрофізм світу і життя людини в ньому в поезіях: Є. Плужника («Уночі його вели на розстріл», «Впало - ставай до стінки»): індивідуальність поетикальної системи.

41. Просторові межі зображеного в поемі Є.Плужника «Галілей» (вузький простір героя як реалія сучасності; масштабний простір, його зорієнтованість на майбутнє).

42. Постать В. Підмогильного в літературному процесі 20-30-х рр. ХХ ст. Новаторство роману «Невеличка драма»: зіткнення почуття і розуму.

43. Мотив осягнення людиною себе, свого місця у житті. Зображення дійсності в новелах В. Підмогильного «Військовий літун», «Проблема хліба».

44. Художня реалізація проблеми «людина - місто», мотив відчуження людини в романі «Місто» В. Підмогильного. Засоби зовнішнього вияву внутрішньої еволюції героя у творі (подієвий план, портрет, обставини проживання, любовні колізії, роль деталі).

45. Мотиви "поганства" у збірках Б.-І. Антонича "Книга Лева" та "Зелена Євангелія". Ліс, Сад, Село як основні полюса Антоничевої світобудови.

46. Специфіка життєвого і творчого шляху І. Вільде. Художня своєрідність новели «Крадіж».

47. Специфіка розвитку українського театру в першій третині ХХ ст. Лесь Курбас - видатний український режисер. Взаємостосунки Л. Курбаса та М. Куліша.

48. Будинок «Слово» та його роль у знищенні владою потужного мистецького руху 20-30 рр. ХХ ст.

49. Концептуальність та художня своєрідність роману В. Домонтовича «Дівчина з ведмедиком».

50. Філософія культури нації в романі Ю. Яновського «Майстер корабля».

VIII. БІБЛІОГРАФІЧНИЙ ОПИС

1. Агеєва В. Жіночий простір: феміністичний дискурс українського модернізму. Вид. 2-е.- Київ: Факт, 2008.
2. Агеєва В. За лаштунками імперії. Есеї про українсько-російські культурні відносини. Київ: Віхола, 2022.
3. Агеєва В. Марсіани на Хрещатику. Літературний Київ початку ХХ століття. Київ: Віхола, 2023.
4. Агеєва В.П. Укр.. імпресіоністична проза. Київ: Віпол, 1994. 160 с.
5. Антонич Б.-І. Твори. Ред., упоряд. М.Москаленко. Київ: Дніпро, 591 с.
6. Бернадська Н.І. Українська література ХХ ст.: Навч. посібник. Київ: «Знання – Прес», 2002. 268 с.
7. Бунтарки: нові жінки і модерна нація /упоряд. В. Агеєва. Київ: Смолоскип, 2020.
8. Васьків М. С. Український роман 20-х – початку 30-х років : генерика й архітектоніка: [монографія]. Кам'янець-Подільський: Буйницький О. В., 2007. 205 с.
9. Гундорова Т. Фрідріх Ніцше й український модернізм // Слово і час. №4. С.31-35.
10. Двадцять років: літературні дискусії, полеміки. Літературно-критичні статті. Упоряд. В.Г. Дончик. Київ: Дніпро, 1991. 366 с.
11. Дончик В. Доля української літератури – доля України: [монологи й полілоги]. Київ: Грамота, 2011. 640 с.
12. Дуб К.С. Українська новела 20 - 30-х років ХХ століття (М.Хвильовий, В.Підмогильний): Спецкурс. Дніпропетровськ: ДДУ, 1998. 64с.
13. Дуб К.С. Українська новела 20-30 років ХХ століття (М.Хвильовий, В. Підмогильний): Спецкурс. Дніпропетровськ: ДДУ, 1998. 64 с.
14. Єфремов С.О. Історія українського письменства.К.:Дніпро,1994-1995.688с.

15. З порога смерті. Письменники України - жертви сталінських репресій / Упоряд., передмова О.Г. Мусієнка, Київ: Радянський письменник, 1991. 496с.
16. Забужко О. Література і тоталітаризм, або ще раз про музику після Освеншма // Літературна Україна. 1990. 23 серпня 1990. С.3.
17. Заверталюк Н. «Неподільної краплі питома вага»: [Літературознавчі студії]. Дніпропетровськ: Пороги, 2011. 235 с.
18. Захарчук І. Війна і слово. Мілітарна парадигма літератури соцреалістичного реалізму: [монографія]. Луцьк: Твердиня, 2008. 404 с.
19. Зеров М. Українське письменство. Київ: В-во Соломії Павличко «Основи», 2003.
20. Ільницький М.М. Західноукраїнська й емігрантська поезія 20 - 30-х років. Київ: Тов-во "Знання" 1992. 48с.
21. Ільницький М.М. Західноукраїнська й емігрантська поезія 20-30 років. Київ: Товариство "Знання", 1992. 48 с.
22. Ільницький О. Український футуризм. - Львів: Літопис, 2003.
23. Індивідуальні стилі українських письменників ХІХ - початку ХХ ст.- Київ: Наукова думка, 1987.
24. Історія укр. літератури ХХ століття: У 2 кн. Кн.1.: 1910-1930-ті роки: навчальний посібник / За ред. В.Г.Дончика. Київ: Либідь, 1993. 784 с.
25. Історія української літератури ХХ ст. / За ред. В.Дончика, В.Мельника, В.Моренця /. Кн. 1-2. – Київ: Либідь, 1998.
26. Історія української літератури ХХ ст. / За ред. В.Дончика. - Кн. 1-3. — К.: Либідь, 1993- 1995.
27. Історія української літератури ХХ ст./ за ред. М.Т. Яценка - Кн. 1-3.- Київ: Либідь, 1997.
28. Історія української літератури ХХ століття: у 2 кн.: [підруч. для студентів гуманіт. спеціальностей вищих навч. закладів] / За ред. В. Г. Дончика. Київ: Либідь, 1998. Кн. 1: Перша половина ХХ століття. 453 с.

29. Історія української літератури XX століття: у 2 кн.: [підруч. для студентів гуманіт. спеціальностей вищих навч. закладів] / За ред. В. Г. Дончика. Київ: Либідь, 1998. Кн. 1: Перша половина XX століття. 461 с.
30. Історія української літератури: У 12 т. - Т.3. Література кн. XVIII ст. - 30-ті рр. XX ст.- Київ: Наукова думка, 2016.
31. Йогансен М. Вибрані твори / Передмова Р.Мельникова. Київ: Смолоскип, 2001. 516 с.
32. Кавун Л. «М'ятежні» романтики вітаїзму: проза ВАПЛІТЕ: [монографія]. Черкаси: Брама, 2006. 328 с.
33. Калениченко Н. Л. Українська література XIX ст. Напрями, течії. – Київ: Наукова думка, 1977.
34. Калениченко Н.Л. Українська література кінця XIX - початку XX ст.: Напрями, течії. – Київ: Наукова думка, 1983.
35. Київські неокласики / Упоряд. В. Агеєва. Київ: Факт, 2003. 352 с.
36. Ковалів Ю. І. Історія української літератури: кінець XIX – поч. XXI ст.: [підручник]: у 10 т. Київ: Академія, 2013. Т. 1: У пошуках іманентного сенсу. 512 с.
37. Ковалів Ю. І. Історія української літератури: кінець XIX – поч. XXI ст.: [підручник]: у 10 т. Київ: Академія, 2013. Т. 2: У пошуках іманентного сенсу. 624 с.
38. Кодак М. Авторська свідомість і класична поетика. Київ: ПЦ «Фоліант», 2006. 335 с.
39. Кодак М. Поетика як система: [літ.-критич. нарис]. Луцьк: ПВД «Твердиня», 2010. 176 с.
40. Костюк Г. Зустрічі і прощання. Спогади. Кандидатський інститут українських студій. Альбертський університет. Едмонтон, 1987. С.423
41. Кравченко А.Є. Художня умовність в українській радянській прозі. – Київ: Наукова думка, 1988.

42. Лавріненко Ю.А. Розстріляне відродження: Антологія 1917-1933: Поезія - проза - драма - есе / Підготовка тексту, фахове редагування і передмова проф. Наєнка М.К. – Київ: Вид. центр “Просвіта”, 2001. – 794 С. 97
43. Мандрівник і риболов: Природа у творчості Володимира Свідницького й Максима Рильського / Упоряд. І. Андрусяк. Київ: Факт, 2003. 352С.
44. Мельник В.О. Суворий аналітик доби. Валер’ян Підмогильний в ідейно-естетичному контексті української прози першої половини ХХ ст.. Київ: Віпол, 1994. 319 с.
45. Мовчан Р. Український модернізм 1920-х : портрет в історичному інтер’єрі. Київ: ВД «Стилос», 2008. 544 с.
46. Мовчан Р.В. Українська проза ХХ століття в іменах. Посібник для старшокласників, студентів, учителів: У 2 ч. Київ: ПП "Компанія "Актуальна освіта”, 1997. Ч. 1. 224 с.
47. Моренець В. Національні шляхи поетичного модерну першої половини ХХ ст.: Україна і Польща. – Київ: Основи, 2002.
48. Над рікою часу: Західноукраїнська поезія 20-30-х років. Харків: Фоліо, 1999. 639с.
49. Наєнко М. К. Художня література України. Від міфів до модерної реальності. Київ: ВЦ «Просвіта», 2012. 1088 с.
50. Наливайко Д. Українські неокласики і класицизм // Наукові записки.- Т.4. Філологія. Київ: Наукова думка, 1998.- С.3-11.
51. Наливайко Д.С. Типологія українського реалізму на європейському тлі. Українська література в системі літератур Європи (XIX-XX ст.). Київ: Заповіт, 1997.
52. Орест М. Держава Слова: Вірші та переклади. Упоряд. та автор передмови С.Павличко. Київ: Основи, 1995. 526 с.
53. Панченко В. Неубієнна література. – Київ: Основи, 2007.
54. Панченко В. Повість про Миколу Зерова. – Київ: Дух і літера, 2018.

55. Письменники радянської України: (Збірник). Київ: Рад. письменник, 1955. Вип. 14.: 20 - 30 роки: Нариси творчості. Упоряд. С.А. Крижанівський. 1989. 407 с.
56. Підмогильний В.П. Оповідання. Повісті. Романи. / Вступ, ст., упоряд, приміт. В.О.Мельника;Ред. тому В.Г.Дончик.Київ: Наукова думка,1991.800 с.
57. Проблеми історії та теорії реалізму української літератури ХІХ - поч. ХХ ст. Київ: Наукова думка, 1991.
58. Релігієзнавчий словник /За ред. проф. А. Колодного і Б. Ломовика. Київ: Четверта Хвиля, 1996. 392 с.
59. Розвиток жанрів в українській літературі ХІХ - початку ХХ ст. – Київ: Наукова думка, 1986.
60. Саєнко В. Українська модерна поезія 20-х років ХХ століття: ренесансні параметри: [навч. посібн.]. Одеса: Астро-принт, 2004. 256 с.
61. Сверстюк Є. На святі надій: Вибране. Київ: Наша віра, 1999. 784с.
62. Семків Р. Пригоди української літератури. – Київ: Темпора, 2023.
63. Сеник Л. Роман опору: Український роман 20-х років: проблема національної ідентичності. Львів: Академ. Експрес, 2002. 240 с.
64. Словник античної міфології. Київ: Наукова думка, 1989. 240 с.
65. Соловей Е.Українська філософська лірика: Навч.посібник зі спецкурсу. Київ: Юніверс, 1998. 368 с.
66. Солод Ю.Д. Українська література ХХ (погляд у кінці тисячоліття). Навч. посібник. Київ: Нора-прінт, 1997. 384 с.
67. Ткачук М. П. Українська література ХХ століття: [монографія]. Тернопіль: Медобори, 2014. 608 с.
68. Українське слово: Хрестоматія української літератури та літературної критики ХХ ст. В 4 кн. Київ: Рось, 1994 - 1995. Кн. І.
69. Хвильовий М. Сині етюди: Новели, оповідання, етюди. Київ: Рад. письменник, 1989. 423 с.

ДОДАТОК

СХЕМИ АНАЛІЗУ ХУДОЖНІХ ТВОРІВ

План-схема поетикального аналізу ліричного твору:

1. Рід, жанр (жанровий різновид) твору.
2. Поетика назви.
3. Мотиви твору, антитези, через які розгортається зміст.
4. Образна система. Специфіка ліричного Я.
5. Тропіка та її художня функція в тексті.
6. Стилiстичні фігури та їх художні функції.
7. Особливості версифікації (силабіка, силабо-тоніка, тоніка; строфічна будова; розмір; римування) та її художньо-естетичне навантаження в поетичному тексті).
8. Інтертекстуальні елементи, алюзії, літературно-мистецькі паралелі.
9. Культурно-історичний контекст твору.

План-схема поетикального аналізу ліро-епічного твору:

1. Рід, жанр (жанровий різновид) твору.
2. Ідейно-тематичний комплекс, проблематика, специфіка конфлікту.
3. Тип сюжету: мозаїчний, лінійний тощо.
4. Композиція твору. Внутрішня драматургія.
5. Образна система. Тип оратора, форма оповіді.
6. Тропіка та її художня функція в тексті. Стилiстичні фігури, версифікаційні особливості, вираження смислового потенціалу твору.
7. Інтертекстуальні елементи та літературно-мистецькі паралелі.
8. Пафос твору.
9. Культурно-історичний контекст твору.

План-схема поетикального аналізу епічного твору:

1. Загальні відомості про твір: час написання, місце в спадщині автора.
2. Рід, жанр (жанровий різновид). Тематика, проблематика, ідейно-тематичний стрижень.

3. Сюжет твору, особливості композиції.

4. Система образів (головні, другорядні, епізодичні).

5. Реалізація екстервентної (непрямої) форми психологічного зображення у відповідних засобах (навести цитати-ілюстрації та пояснення до них):

-жести, рухи, міміка, поза;

-інтонація;

-психологічний портрет;

-психологічний пейзаж;

-психологічний інтер'єр;

-психологічний екстер'єр;

-психологічна деталь тощо.

6. Своєрідність вираження інтервентної (внутрішньої) форми психологічного зображення (проілюструвати прикладами з тексту, пояснити особливості відтворення психологічного стану персонажа): внутрішній діалог; психологічне авторське зображення (авторська розповідь); сни, марення; сповідь; «потік свідомості» тощо.

7. Тропіка та її функція в тексті.

8. Синтаксис (монолог, діалог, полілог, специфіка побудови речення в епічному та драматургічному тексті, фігури поетичного синтаксису в ліриці).

9. Наявні у творі ознаки того чи іншого літературного напрямку або течії (навести мінімум 3 ознаки, обов'язково засвідчити на прикладах із художнього тексту).